Izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka lir 20, na šestih straneh lir 25; zaostale številke dvojno. Celotna naročnina lir 1.000, polletna lir 520; trimesečna lir 270. Uredništvo in uprava: Trst, ulica Montecchi št. 6/II. nadstr. — tel. štev. uredništva 93-073, 93-806; tel. štev. uprave 90-247. Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Oglasi: v širokosti enega stolpca za vsak milimeter lir 30. Oglasi se plačajo vnaprej.

POSTNINA PLACANA V GOTOVINI - SPEDIZIONE IN ABBON. POSTALE

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S.T.O.

OBNOVLJENA IZDAJA LETO IV. ŠTEV. 189 — TRST, SOBOTA 28. JUNIJA 1952. — CENA 20 LIR

V četrtek 3. julija od 19. do 23. ure bo v "Tomažiču„

MANIFESTACIJA SOLIDARNOSTI Z Z.S.S.R.

zaradi njene borbe v obrambo Mirovne pogodbe

Govori **VITTORIO VIDALI**
Predseduje **MARIJA BERNETIČ**

SOVJETSKA NOTA O TRSTU VLADAMA ANGLIJE IN ZDRUŽENIH DRŽAV

Sovjetska zveza proglaša za ilegalne londonske sklepe in zahteva ustanovitev STO

Nota poudarja, da so zahodne velesile težko prekršile mirovno pogodbo z Italijo - Londonski sklepi utrjujejo anglo-ameriško okupacijo v Trstu - Zahteva po umiku tujih čet in imenovanju guvernerja - Histerična polemika ameriške vlade in ponoven dokaz jugofašistične zlonamernosti - Pomoč tržaškemu demokratičnemu ljudstvu

Sovjetski zunanji minister Višinski je 25. junija izročil poslaniku Velike Britanije in odpravniku poslov ZDA v Moskvi noto o tržaškem vprašanju. Nota poudarja, da je sovjetska vlada 27. novembra 1951 poslala vladam Velike Britanije, Francije in ZDA protest proti nameravanemu razkosanju Svobodnega tržaškega ozemlja med Italijo in Jugoslavijo. Razkosanje bi spremenilo to nevtralno cono v odskočno desko napadalnih dežel, članic atlantskega bloka. Nota pravi, da je sovjetska vlada že v svojem protestu novembra lanskega leta pozvala, naj se pospeši **«odhod vseh tujih čet s Tržaškega ozemlja in imenovanje guvernerja s strani Varnostnega sveta OZN».** Sovjetska vlada pravi v svoji noti, da vladi Velike Britanije in ZDA nista podvzeli nobenega ukrepa v smislu teh predlogov, nasprotno **«sta zagrešili nova dejanja, ki nasprotujejo mirovni pogodbi z Italijo. Razgovori, ki so se aprila vršili v Londonu in so se konkretizirali v sporazumu, objavljenem 10. maja, na podlagi katerega je Italija vključena v upravo anglo-ameriške cone, niso imeli drugega učinka kot da so poverili angleškim in ameriškim organom vso oblast in jim dovolili, da se definitivno poslužijo tržaške cone kot odskočnega oporišča za kopne in pomorske napadalne operacije.»**

«Ta anglo - italijansko - ameriški sporazum nima nič skupnega z napori za ohranitev miru in predstavlja novo kršitev določb mirovne pogodbe z Italijo, ki se tičejo Svobodnega tržaškega ozemlja. Vrhu tega pa ta sporazum predstavlja za prebivalstvo Tržaškega ozemlja oviro za uporabo tistih demokratičnih pravic, ki mu jih je zagotovila mirovna pogodba. Zaradi tega — se nota zaključuje — je Sovjetska vlada prisiljena, da OPOZORI AMERIKO IN VELIKO BRITANIJO NA ILEGALNOST SPORAZUMA, KI JE BIL PODPISAN 9. MAJA V LONDONU».

Sovjetska nota je zaradi njenega tona in njene vsebine tako vznemirila anglo-ameriške vladne kroge, De Gasperijevo in jugofašistično vlado in vzbudila zanimanje svetovne javnosti. Imperialistični krogi in njihovi italijanski in jugofašistični priveski so si morda mislili, da bodo lahko nekaznovano rovarili proti STO in njegovemu prebivalstvu. Mešetarjenje, ki so ga začeli pred tremi leti se je v tem zadnjem času nadaljevalo v pospešenem tempu. Sovjetska vlada je že novembra 1951 opozorila zahodne vlade, da je vse, kar nameravajo s STO ilegalno in nevarno za mir v svetu. A pot zahodnih velesil kot pot gangsterja Tita in hlapca De Gasperija je pot kršitve vseh mednarodnih obveznosti,

Zato so letos nadaljevali svoje zločinske manevre, ki so se konkretizirali v londonskih sklepih o italijanski soudeležbi v upravi cone A, v dejanski priključitvi cone B k Jugoslaviji in v sedanjih naporih za dokončno ureditev tega vprašanja na podlagi že doseženih rezultatov.

Reakcija zahodnih velesil, De Gasperija in Tita na sovjetsko noto nam potrjuje, da so bili tatovi zasačeni s polno malho ukradenih predmetov. In v svoji jezi, da je sovjetska nota tako odločno proglasila za ilegalne vse ukrepe med imperialisti in njihovimi hlapci, da brez nobene rezerve zahteva spoštovanje mirovne pogodbe in brani demokratične pravice našega prebivalstva, priznavajo, da so obtožbe pravilne.

Ameriška vlada je izjavila, da ne namerava spoštovati mirovne pogodbe in da se ji zdi bolj umestno «podpreti akcijo za sporazumno rešitev vprašanja med prizadetimi deželami in upa, da se bo tak sporazum sklenil». Prav tako se ameriška vlada pere zaradi obtožbe, da so londonski sklepi groba kršitev mirovne pogodbe. Amerikanci pravijo, da to ni res, da londonski sporazum ne predstavlja kršitve mirovne pogodbe. Na koncu pa pravi, da ne odgovarja resnici trditev, da je STO postalo vojaško oporišče. To zanikanje lahko velja za Amerikance, ki ne vedo niti, kje je Trst, a je za Tržačane le nova laž, s katero se ameriška vlada skuša izmazati iz zagate, v katero jo je sovjetska nota spravila. Vlada ZDA trdi, da je vse to «propaganda» in poskus «za ribarjenje v kalnem».

Titofašisti, ki se tako radi proglašajo za prijatelje STO in našega prebivalstva, pa so zahrumeli, kot je v njihovi hlapčevski navadi, ko gre za kak sovjetski dokument. Oni pravijo, da je vse to «prepozno», da je sovjetska vlada molčala, ko je bila v teku londonska konferenca itd. Na vsak način je značilno, da so tudi tržaški titovski in titopendentistični krogi, ki se tolčejo po prsih, da so za STO, sprejeli sovjetsko noto z ostrimi napadi, medtem ko je titovski list «Corriere di Trieste» brez komentarja objavil «argumente» ameriške vlade, ki je tako nesramna, da se celo postavlja s svojimi napori za «sporazum» med Titom in De Gasperijem v nasprotju z mirovno pogodbo.

Titovsko stališče je razumljivo. Oni ne morejo biti za STO, ker so ameriški hlapci in ker so za «sporazum» z De Gasperijem. Na vsak način pa so se tudi ob tej priliki izkazali kot zvesti sovražniki interesov tržaškega prebivalstva, ki ne bodo nikoli sovpadali z interesi zahodnih imperialistov.

Sovjetska nota pa je zelo važen dokument za prebivalstvo STO, ker postavlja naš problem v pravilen okvir: spoštovanje mirovne pogodbe, odhod tujih čet, imenovanje guvernerja, spoštovanje naših demokratičnih pravic ter ilegalnost londonskih in vseh tistih sklepov, ki bi jih imperialisti in njihovi hlapci sprejeli, kršeč mirovno pogodbo.

Težka izguba tov. Vidalija

V četrtek zjutraj je po težki in neozdravljivi bolezni umrla v tržaški bolnici Marija Vidali por Sorini, sestra glavnega sekretarja KP STO tov. Vittorija Vidalija.

Izvršni komite Komunistične partije in tajništvo Zveze komunistične mladine sta v imenu vseh članov poslala tov. V. Vidaliju, možu tov. Nataleju Soriniju in ostalim sorodnikom izraze najglobljega sožalja. Svoja sožalja so poslale tudi Zveza demokratičnih žena, Zveza enotnih sindikatov, Slov.-hrvatska prosvetna zveza, sekcija KP STO iz Milj ter uredniški kolektivi listov «Unità», «Delo» in «Lavoratore».

SEJA NOVOIZVOLJENEGA OBČINSKEGA SVETA V TRSTU

Šovinistična večina, titovci, liparji in indipendentisti se nočejo zameriti VU

Tov. Bernetičeva je v imenu KP zahtevala razveljavitev ukaza 183 - Opičji trušč šovinistov - Votla demagogija tito-liparsko-indipendentistične fronte pomaga le občinski večini - Intervencija tov. Vidalija

Že na prvi seji novo izvoljenega tržaškega občinskega sveta, ki je bila v sredo zvečer, je prišla ponovno do izraza vsa ostudnost šovinizma italijanskih nacionalističnih strank, združenih v koaliciji večine proti narodnim pravicam Slovencev in našemu življu v splošnem. V to šovinistično vzdušje je, kot nalašč, vpadla vsa votla demagogija in popolna breznačelnost tito-liparskih predstavnikov in vseh njih indipendentističnih priveskov. Ta združena koalicija hlapcev okupacijske oblasti ni smatrala za potrebno, da bi podprla, osnovne zahteve za Slovence, ki jih je z vso odločnostjo postavila naša svetovalka tov. Marija Bernetič-Marina.

Čim so bile izvršene uvodne formalnosti je tov. Marina takoj spregovorila in v kratkem in jedrnatem govoru ožigosala diskriminacijsko politiko oblasti v škodo enakopravnosti Slovencev, zahtevala slovenskega tolmača in stenografa ter predložila v odobritev naslednjo resolucijo

«Tržaški občinski svet, ugotavljajoč nedemokratični značaj ukaza 183 VU z dne 2. 9. 1949, ki prezira enakopravnost narodnih pravic državljanov v veliko škodo osnovnih pravic slovenskega prebivalstva, katerega predstavniki v občinskih svetih v Trstu in Miljah se ne morejo izražati v svojem materinskem jeziku; upoštevajoč nujno potrebo, da se ta kriviična diskriminacija preneha, sklene, da zahteva od ZVU, naj prekliče navedeni ukaz 183 in razširi zakonske odredbe, ki bodo ščitile osnovne pravice slovenskega prebivalstva, med temi pravico do uporabe materinščine tudi v občinskih svetih v Trstu in Miljah.»

Že pri prvih besedah tov. Marine so vsi italijanski šovinisti zagnali velik vik in krik, s katerim so skušali z vso brutalnostjo preprečiti nadaljevanje govora, kar pa jim ni uspelo.

V slovenščini sta skušala nato spregovoriti dr. Agneletto in za njim Dekleva. Tokrat pa je postalo divjanje šovinistov še večje in zavzelo v določenem trenutku pravo obliko histerije, ki je Bartolijeva popustljivost gotovo ni mogla in tudi ni hotela preprečiti. Dejstvo pa je, da sta se liparski in titovski zastopnik skrbno izognila vsakega protesta proti žaljivemu ukazu 183, razen par demagoških besed Dekleve, in s tem dejansko prikrila odgovornost VU, ki je v bistvu glavni krivec tega, za Slovence poniževalnega stanja. S celo vrsto skupno predlaganih resolucij pa se je prav na tej seji pokazala trdna poveza med titovci, liparji in njihovimi indipendentističnimi priveski.

Demokristjan Gregoretti je nato predlagal, naj se občinski svet izreče za nekompetentnega v razpravljanju o resoluciji tov. Marine in s tem samo potrdil pasivno hlapčevsko podrejenost ukazom, ki jih diktira okupacijska oblast.

Sledile so nato intervencije raznih svetovalcev, med temi socialista tov. Teinerja, ki je podprl resolucijo tov. Marine.

Gregorettijev predlog je v kratki in jedrnati intervenciji, docela spodbil tov. Vidali, ki je opozoril, da bi odobritev take resolucije dejansko zaprla vsako pot občinskemu svetu za bodoče proteste in bi tako stališče pomenilo, da se pasivno sprejme in odobruje vse, kar ukrene VU. Občinski svet pa ima polno pravico, da protestira pri VU proti vsem ukazom, ki škodujejo prebivalstvu, kot ima pravico, da zahteva spremembe teh zakonov ter da pozove prebivalstvo, naj po ulicah protestira v obrambo svojih pravic. Prav resolucija tov. Marine zahteva spremembo krivičnega zakona. Sprejeti predsodek o nekompetentnosti, bi pomenil povečanje kolonialnega značaja našega ozemlja. V zaključku je tov. Vidali zabrusil indipendentistom, ki so prej čvekali o združitvi obeh con, da je prav njihov poglavar maršal Tito tisti, ki noče združitve. Prav tako je nato pikro zavrnil titofašista Dekleva, ki je demagoško protestiral proti londonski konferenci

Dejstvo je, da je intervencija tov. Vidalija preprečila popolno podrejenost in hlapčevstvo občinskega sveta napram VU. Gregorettijeva resolucija, ki je sicer obdržala svoj šovinistični značaj, je bila izglasovana z nekaterimi popravki. Komunisti so glasovali proti.

Z 39 glasovi večine je bil nato potrjen za župana demokristjan Bartoli. Tov. Radich je prejel 7 glasov, Tolloy 1, Furlani 1, 11 glasovnic praznih. Z istim glasovalnim strojem večine so bili izvoljeni odborniki Bonetti (PSVG), Cumbat (PRI), Dulci (PSVG), Forti (PLI), Rinaldini (DC), Venier (DC), Sciolis (DC) in namestniki Furlani (PRI), Zacchi (DC), Carra (DC).

V zaključku je imel Bartoli dolg govor, poln visoko donečih obljub in pustega frazarjenja, ki je značilnost njegovega solzavega licemerstva.

GRUBER JE V JUGOSLAVIJI IGRAL VLOGO POSREDOVALCA

Na Brionih se je govorilo o Trstu in o poravnavi visečih sporov med Italijo in Jugoslavijo Tito sklenil vojaški pakt z Grčijo in Turčijo - Admiral Mountbatten pri hlapcu Titu

Avstrijski zunanji minister Gruber, ki se je 19. t.m. podal v Jugoslavijo, je v torek odpotoval z Brionov, kjer je nekaj dni vodil razgovore s Titom.

Pred svojim odhodom je Gruber imel tiskovno konferenco, na kateri se je skušal spretno izogibati vprašanj o resničnih namenih njegovega obiska v Jugoslaviji. Skoraj vsi novinarji so se zanimali za tržaško vprašanje in italijansko- -jugoslovanske odnose. Glede tržaškega vprašanja se je Gruber izjavil, da bi se moralo «sporazumno» rešiti med Italijo in da bi pri tem morale odločilno sodelovati zahodne velesile, ki «imajo večje možnosti». Prav tako je dejal, da ne ve, še bi mogla «sporazumna» rešitev tržaškega vprašanja pomagati pri sklenitvi mirovne pogodbe z Avstrijo. V tem je mož imel prav, ker «sporazumna» rešitev tržaškega vprašanja predstavlja grobo kršitev mirovne pogodbe z Italijo, in preziranje Sovjetske zveze, ki ima prav toliko pravice, da pove svoje mnenje kot zahodne velesile.

Gruber je skušal zanikati vesti, da je prišel v Jugoslavijo v vlogi posredovalca med Italijo in Jugoslavijo. A prav to mu je izpodletelo, ker ni prepričal nobenega, da je prišel k Titu zaradi obmejnega prometa, dvolastniških izkaznic in dravskih električnih central.

Že samo uradno sporočilo jugofašistične vlade govori o «gospodarskih vprašanjih» in «o dogovoru, da je treba čimprej začeti izvajati sprejete rešitve glede drugih vprašanj, ki so bila predmet razgovorov». Sporočilo nam ne pove, kakšna so ta «druga vprašanja». Gospodarska prav gotovo niso, ker se o njih izrecno govori v drugem odstavku. Zato pa ne morejo biti kot politična in vojaška vprašanja, katerih vsebino skušata oba partnerja prikriti javnosti.

Titovsko glasilo v italijanščini «Corriere di Trieste», ki je najbrže zelo dobro poučeno o teh zadevah, piše, da se je na Brionih govorilo o tržaškem vprašanju, čeprav je Gruber zanikal to vest. Ne smemo pozabiti, da se je nedavno mudil v Washingtonu avstrijski ministrski predsednik Figl. Tudi ob njegovem obisku v ZDA se je mnogo govorilo o vlogi posredovalca, ki jo Avstrija mora igrati med Italijo in Jugoslavijo. Zato ni nič čudnega, ce se je Gruber podal k Titu in se z njim razgovarjal o «rešitvi» tržaškega vprašanja v smislu barantanja, t. j. v smislu kršitve mirovne pogodbe in preziranja odločne volje Sovjetske zveze.

Gruber je šel k Titu za to, da prepriča jugofašiste o nujni potrebi zbližanja med Italijo in Jugoslavijo, ki imata podrobno določene naloge v atlantskem vojaškem sistemu. Amerikance peče, da se ta nasprotja na dolgo vlečejo. Njegov obisk postaja še jasnejši, če pomislimo na vesti o že sklenjenem vojaškem paktu med Jugoslavijo, Turčijo in Grčijo. Temu paktu bi se morali v najkrajšem priključiti tudi Avstrija in Italija.

Iz vsega tega je razvidno, da gre za nekaj zelo resnega in nevarnega. Trst bi moral postati bonbonček, ki naj pomaga premagati težke porodne krče, ki oznaćujejo razgovore za sklepanje balkanko - sredozemskega napadalnega pakta. Trst je žrtev, ki jo neusmiljeno darujejo vojnemu Molohu.

Zato je v sredo prispel na Reko in se podal na Brione k Titu tudi angleški admiral Mountbatten. Jugoslavija je postala nekaka Meka zahodnih vojaških in političnih voditeljev, kar nam potrjuje vlogo, ki jo igra v načrtih imperialistov. Najprej obisk Gruberja, potem vest o vojaškem paktu med fašistično Grčijo, Turčijo in fašistično Jugoslavijo, obisk Mountbattena, provokatorsko zadržanje titovcev proti Bolgariji in Madžarski, vest o atomskih bombah, ki so jih Amerikanci v znaku «pomoči» izročili Jugoslaviji, krčeviti napori za rešitev tržaškega vprašanja na podlagi odkrite kršitve mirovne pogodbe so dejstva, ki ne morejo pomiriti javnega mnenja. Imerialisti drvijo v vojno in Tito jim v vsem pomaga. Jasno je, da narodi morajo biti zelo budni in preprečiti «izvajanja sprejetih rešitev», kot pravi sporočilo o razgovorih med Gruberjem in Titom, ker te «rešitve» pomenijo vojno.

S. NOVAK

OD TEDNA *do tedna*

PETEK, 20. junija: V Rimu se je sestal CK KPI. Tov. Togliatti je orisal politični položaj v Italiji in v svetu. Ožigosal je DC, ki je kriva obnavljanja fašizma in ki dežel vedno bolj izpostavlja imperialistom — *Monopolisti elektrike* in telefona so sporočili, da zahtevajo povišanje cen za 50% — *Singmanrijevi* teroristi so ponovno napadli predstavnike opozicije v južnokorejski poslanski zbornici

SOBOTA, 21. junija: Nehru je na tiskovni konferenci ostro napadel atlantski imperializem — *Venezuela* je prekinila diplomatske odnose s ČSR — *V Belgiji* je v nekem rudniku izgubilo življenje pet delavcev — *L. R. Romunija* bo Madžarski dobavljala znatne količine metana. To je bilo sklenjeno na podlagi medsebojnega gospodarskega sodelovanja.

NEDELJA: 22. junija: CK KPI je poslal poseben pozdrav rudarjem v deželi Marche, ki so, boreč se za svoje pravice, vztrajali 25 dni v rudokopih — *V Parizu* so bile nadomestne volitve za izvolitev enega poslanca v narodno skupščino. Komunist Auguet je dobil relativno večino glasov — *V Tel Avivu* je prišlo do atentata proti prometnemu ministru. Cloveških žrtev ni bilo

PONEDELJEK, 23. junija: V Rimu je bil izvoljen za predsednika pokrajinskega sveta komunist odv. Sotgiu, v Foggi pa sen. Luigi Allegato — *Clark* je izročil 27.000 jetnikov Singmanrheejevi policiji — *Američani* so izvedli provokatorski bombni napad na reki Jalu, ki meji s Kitajsko — *Korejski* krvnik Singman Rhee je bil s pomočjo Američanov «pooblaščen», da še nadalje ostane predsednik južnokorejske vlade, kljub temu da so proti njemu glasovali celo poslanci, ki pripadajo njegovi stranki — *Acheson* je dospel v London, kjer je nato imel vrsto posvetovanj — *Predsednik VS pri OZN* tov. Malik je ponovno zahteval, naj prisostvujeta razpravam o bakteriološki vojni tudi zastopstvi LR Kitajske in Severne Koreje.

TOREK, 24. junija: Ameriško *letalstvo* je ponovno bombardiralo električne centrale na reki Jalu. Ta dogodek je vznemiril celo angleške konservativne kroge. Churchill je izjavil, da bo protestiral pri ameriški vladi. Francoski politični krogi menijo, da bi ta provokacija lahko privedla do tretje svetovne vojne — *Minister Scelba* je priznal, da so v Italiji fašisti ostali na svojih mestih in da jih ni dosegla zaslužena epuracija — *Titov odposlanec* pri monarhofašistični vladi v Atenah je izjavil, da sta Grčija in Jugoslavija «tesno združeni v miru in v vojni» — *Sen De Nicola* je ponovno odklonil mesto predsednika senata

SREDA, 25. junija: V *angleški zbornici* so ponovno kritizirali ameriški napad na Jalu. Bevan je izjavil, da so Američani in Singman Rhee napadli Severno Korejo — *Na Japonskem* je prišlo do velikih demonstracij zaradi provokacijskega bombardiranja na Koreji — *V Fusanu* se je ponesrečil atentat na Singman Rheeja. Zaradi atentata so aretirali 3 poslance opozicije — *V Washingtonu* se je ustrelil ameriški general Brink, dosedanji šef vojaške misije v Indokini — *Po vsej Zahodni Nemčiji* so v teku demonstracije proti Ridgwayu — *Adenauer* je moral odložiti ratifikacijo zloglasnega Bonnskega sporazuma — *V Santiagu* je bila velika ljudska demonstracija zaradi vedno večjega podrejanja države washingtonskim imperialistom.

ČETRTEK, 26. junija: ZDA in njeni sateliti v VS so zavrnili predlog ZSSR glede ratifikacije ženevske konvencije o prepovedi bakteriološke vojne — *Nehru* je v indijskem parlamentu ostro kritiziral ameriški napad na Jalu — *Južnoafriška policija* je aretirala bivšega poslanca Sama Kahna zaradi «komunističnega delovanja» — *Tov. Duclos* je pozval Auriola, naj spoštuje državno ustavo — *Neko jugoslovansko letalo* je pristalo v Folignu. Skupina ubežnikov je z orožjem prisilila pilote, da so, namesto v Pulj, kamor je bilo letalo namenjeno, krenili v Italijo. — *Sen. Paratore* je bil izvoljen za predsednika rimskega senata.

Pomagajmo bratom

meriški imperializem, ki po zlomu nemškega in ja-skega prevzel vodstvo tovne reakcije, se je po čani drugi svetovni voj-znašel v dokaj neprijet-n položaju. V narodno-obodilni vojni proti faši- prekaljeni narodi Evro- in Daljnega vzhoda so daljevali začeto pot do polne osvoboditve izpod ga gospodstva, odstavili dotedanje oblastnike, ki bili vedno pripravljeni pčevati tujcu, ter si postavili svojo lastno oblast, oblast ovnega ljudstva. Nastale tevilne ljudske republike, no bolj in bolj se je širilo obodilno gibanje med kolonialnimi in polkolonialnimi narodi, a tudi med narodi zahodne Evrope so se no bolj uveljavljale ljudske sile.

roti temu nevarnemu paju vpliva med narodi, ki esno ogražalo njihove zaevalne načrte, so ameriški perialistični krogi začeli bilizirati svoje razpoložle sile od hlapčevskih vlad zadnjega svojega agenta. daj je prišla ura tudi za a in njegovo špijonsko kliki se je dotlej spretno ivala v vodstvu Komunistične partije Jugoslavije. Na z ameriških gospodarjev morala prenehati s sleparigro navidezne «gradnje ializma» ter stopiti odkrina plan v svoji pravi vlorazbijača enotne socialistične fronte ter provokato v službi netilcev vojne. oda, še predno je utegnila esti kontrarevolucionarno oto tudi v ostalih ljudskih ublikah, je bila razkrinkana z zgodovinsko resolucijo Informacijskega urada, od aje katere potekajo prav es štiri leta. Ta znamelistina je pred vsem sverazkrinkala izdajstvo Tite klike proti načelom proarskega internacionalizma proti koristim jugoslovanh narodov. Na mah je bipeščica izdajalcev izolirain prezirana od vsega kounističnega in demokratičga gibanja v svetu, jugovansko delovno ljudstvo je pod vodstvom nove ilene Komunistične partije elo odločno borbo za osvoitev izpod terorja fašienih krvnikov.

Resolucija I. U. je s svonauki največ prispevala krinkanju imperialističnih entov in špijonov, ki jim uspelo ugnezditi se v neerih drugih partijah in ki delali sporazumno s titovo špijonsko centralo v Beogradu. Tako so bili razkrinni in izločeni izdajalci Kostov, Dzodze, Goulka, Slanski in drugi, ki se hoteli na isti zahrbtni čin polastiti oblasti v drvi ter likvidirati vse pribitve delovnega ljudstva

Pot, ki jo je v teh štirih th prehodila Titova klika, bolje potrjuje utemeljein resničnost zgodovlucije I. U. Od začetnega kanja napak je prešla kaj u v odkrito likvidacijo dobitev narodnoosvobodilborbe ter se spremenila v kritega provokatorja v užbi ameriških netilcev ine.

Po odstranitvi vseh resničh komunistov je spremenila kdanjo KP Jugoslavije v istično organizacijo prinjačev svojega režima; razstila je Zvezo komunistične mladine iz bojazni, da bi njej zrasel novi rod mlahko komunistov, ki bi jutri obnovil to, kar je kliuničila. Likvidirala je udsko oblast, največjo priobitev osvobodilne vojne; njeno mesto pa je povila fašistični režim, ki z pojmljivim terorjem duši udske težnje po svobodi in eodvisnosti. Zadnje dejanje ikvidacije ljudske oblasti redstavlja novi osnutek ustave, po kateri se uvaja fašistični korporativni sistem in po katerem bo imel Tito enak položaj kot nekdaj Mussolini v Italiji:

Odveč bi bilo spominjati, da je bila likvidirana tudi gospodarska izgradnja socializma, katero je izdajalska tolpa pričela pod pritiskom delovnih množic in zato, da bi se čim bolje prikrivala pred svetom. Petletni gospodarski načrt, katerega je klika že preje načrtno sabotirala, je bil opuščen in spravljen v pozabo. Namesto njega je podredila jugoslovansko gospodarstvo potrebam in zahtevam ameriških monopolistov v pripravi nove vojne. Novembra je sklenila z ZDA dogovor o «medsebojni» pomoči, s katerim se Jugoslavija vojaško in gospodarsko spreminja v ameriško kolonijo; 8. januarja letos pa je s posebno pogodbo pristopila v Marshallov plan odn. v M.S.A., ki je njegovo nadaljevanje na vojaškem področju.

Kot protiuslugo za dobljeno «pomoč» se fašistična klika oddolžuje s tem, da slepo podpira ameriško vojnohujskaško politiko ter da vdano izvaja vse njene ukaze. Tito danes odkrito odobrava ameriški napad in osvojevalno vojno na Koreji ter poskuse razširiti vojno tudi na LR Kitajsko. Prav tako podpira ponovno oborožitev Nemčije pod poveljstvom nacističnih generalov, kateri imajo na vesti 50 milijonov človeških žrtev, med njimi 1.700.000 Jugoslovanov. Posebno pa se odlikuje v pripravah za napad proti Sovjetski zvezi. 75% vsega državnega proračuna je namenjenega vojnim pripravam, k čemur je treba dodati še izdatke za izgradnjo vojne industrije ter velikanske pošiljke orožja iz Amerike. Jugoslovansko armado vodijo in vežbajo ameriški strokovnjaki, katerim je poverjena tudi gradnja utrdb in drugih važnih vojaških objektov. Da bi Američanom olajšal utrditev «alpske črte», se je Tito odpovedal slovenski Koroški ter na vse načine ovira dejansko ustanovitev Svobodnega tržaškega ozemlja.

V Jugoslaviji je uvedel teror, s katerim je daleko prekosil vse dosedanje fašistične režime Italije, Nemčije, Grčije in Španije. Že za časa NOB in takoj po vojni je likvidiral nešteto komunistov, med njimi heroje Iva Lolo Ribarja, Milutinoviča, komandanta Staneta in druge. Po resoluciji je to rabeljsko delo začel izvajati javno, Tako je ubil vrhovnega poveljnika heroja Arso Jovanoviča, ministra Hebranga, številne znanstvenike, ideologe, pisatelje, umetnike, med njimi Mirka Koširja, Ceneta Logarja, Kobeta in druge tisoče najboljših sinov Jugoslavije. Proti temu brezdušnemu terorju in nasilju nad svobodoljubnim ljudstvom pa raste iz dneva v dan močnejši odpor.

Da pomagamo temu hrabremu ljudstvu, ki se je tako odločno borilo proti nacizmu in fašizmu, je «dolžnost vseh komunističnih partij na svetu — kot poudarja resolucija I. U. od novembra 1949., — da se bore proti špijonom in najetim morilcem klike Tita, Rankoviča, Kardelja in Djilasa ter da pomagajo na vse načine delavskemu razredu in delovnim kmetom Jugoslavije, ki se bore, da bi zopet privedli Jugoslavijo v tabor demokracije in socializma». Prvi med vsemi pa smo to dolžni mi tržaški, zlasti še slovenski komunisti, ki smo se borili skupno z jugoslovanskimi partizani za časa NOB, da bi uničili največjega sovražnika človeštva — fašizem.

STANE BIDOVEC

«Knjižice miru» so važno orožje v borbi proti vojni

Od 1. do 5. julija bo v Berlinu zasedanje predstavnikov kretov partizanov miru Evrope, Afrike in Azije, medtem bo istočasno v Pekingu konferenca miru za Azijo in Oceaniji.

Ob tej priliki se bo razpravljalo o nemški oborožitvi, korejski vojni, o razorožitvi in mobilizaciji množic za dosego trajnega miru.

Na osnovi teh problemov bo tržaški odbor miru razvil svoje delovanje. Zato je na svoji zadnji seji napravil načrt za zbiranje podatkov o škodi, ki jo je pretekla vojna povzročila Trstu in njegovemu Ozemlju. Na podlagi konkretnega prikazovanja razdejanja in žrtev, ki jih je vojna prizadejala našemu prebivalstvu, se mora začeti akcija za povečanje sovraštva proti vojni in za pospešitev borbe za mir.

Konkretizacija te akcije naj se doseže s «Knjižicami miru». Vsak okrajni, vaški in tovarniški odbor miru bo vodil preiskavo na svojem terenu, da zve, koliko je bilo škode, mrtvih, pogrešanih, sirot itd. Spomin na te grozote mora povečati borbenost v bitki za ohranitev miru.

To delo je posebno važno za naše vasi, ki jih je vojna težko prizadela. Požgani domovi, stotine deportiranih in ubitih, stotine sirot, vdov, invalidov itd. so težka bilanca, ki jo morajo vsi poznati, da se lahko z večjim zanosom borijo, da preprečijo ponovitev teh strahot.

Podatki se bodo morali vpisati v «Knjižice miru», ki ne bodo smele biti monopol nekaterih «strokovnjakov», marveč kolektivno delo največjega števila ljudi, ki se bodo na ta konkreten način mobilizirali proti vojni. Posledice vojne so še vedno žive tudi v našem vsakdanjem življenju: rekvizicije, manevr, vojaški objekti. Vse to mora postati vzrok odpora proti vojni. Vse to se mora diskutirati na sestankih partizanov miru in vsega prebivalstva. «Knjižice miru» bodo tako postale močno sredstvo za propagando miru. Na njihovi podlagi se bodo lahko sestavili lepaki, letaki in stenčasi, ki bodo lahko romali od kraja do kraja. To je važna naloga partizanov miru. Tako bomo tudi Tržačani dokazali, da nočemo vojne in spremenitve našega Ozemlja v frontni odsek.

ZRCALO

PES PROTI PSU

Slovenski «Piccolo» 24. t. m. objavlja članek pod naslovom: *«Fašistične zločince izpuščajo, beneške Slovence pa preganjajo»* — Članek napada demokristjansko vlado, ki zatira beneške Slovence in jim noče priznati pravic, ki jih določa republikanska ustava. Titovski napad na demokristjane, ki izpuščajo fašistične zločince pa je neumesten. Prav oni bi morali molčati, ker imajo precej mača. Izpustili so zločinca Stepinca. Rainer je še vedno živ in zdrav, amnestirali so na tisoče ustašev, četnikov in belogardistov, poklicali so v Jugoslavijo 50.000 vojnih zločincev in med temi vodilne osebnosti Pavelićevega, Nedićevega in Rupnikovega režima, podpirajo izpustitev nemških vojnih zločincev, ki so za njih postali «obrambno sredstvo» proti «boljševiški nevarnosti» itd. Zakaj mešajo... močnik, ali se ne zavedajo, da smrdi in da so v tem... močniku tudi oni? Ali ni morda De Gasperi njihov «zaveznik»? Nekaj spodobnosti, fantje, v imenu «atlantske morale»!

KUVERTA BREZ NASLOVA

Titovci zelo radi pišejo o vseh mogočih zadevah. Pri tem poslu izpuščajo vsako najmanjšo kritiko proti Amerikancem in Angležem. Hlevar se pač ne sme dotakniti niti gospodarjevih krav. Zato pa so dvignili velikanski hrup proti noti, s katero je SZ protestirala proti londonski konferenci in kršitvi mirovne pogodbe z Italijo. Ker je bila ta nota naslovljena na zahodne velesile in ker so titovci njihovi ponižni in pohlevni hlapci in ne smejo priznati, da so prav zahodne velesile krive, da do sedaj ni prišlo do ustanovitve STO, so se takoj lotili «obrambe» gospodarja. Hlapčevska vdanost je v njih tako prirojena, da so celo skušali najti «koštruna» v osebi De Gasperija, ki je vedno delal, kar so mu narekovali zahodni imperialisti. Zato pa slovenski «Piccolo» *25. t. m. piše:* «Saj prav na rimsko vlado pada v prvi vrsti odgovornost za kršitev mirovne pogodbe, saj je Italija tista, ki je bila poražena in ki mora v prvi vrsti izpolnjevati obveze tiste pogodbe, ki jo je svečano podpisala». *Ne glede na «velikodušen» način pojmovanja o porazu, naj bi kot tak vedno onemogočal dosego enakopravnosti poražene države z drugimi deželami (to je njihov* «socialistični humanizem»!), *se nam zdi, da je ta trditev bosa in da si je niti od titovcev nismo pričakovali. Kdo je tisti, ki je dovolil, da je Italija prekršila mirovno pogodbo? Na to naj titovčki odgovorijo. Verjetno pa nočejo razkazovati sramote svojega «titanskega» sprevračanja dejstev v korist Angležev in Amerikancev. Ali ne razumejo, da prav s takimi falzifikati dosežejo nasprotni učinek? Ljudje niso taki bedaki, kot menijo titovčki in niso izgubili razsodnosti, kot se je zgodilo z njimi.*

CEDNA POTEGAVSCINA

Hreščeči možicelj, ki se še vedno noče podpisati s polnim imenom, ker se samega sebe sramuje, in ga še vedno boli, da se pred nami ne bo mogel oprati niti s konjsko *«štrigljo»*, je te dni v slovenskem *«Piccolu»* objavil naslednje: *«Nam ni znano, da bi Hitlerjev «Mein Kampf» bil obvezno čtivo učeče se mladine v zapadnem svetu, kakor je to primer partijskih organizacij v SZ».* — Hreščeči možicelj zatrjuje, da je v SZ Hitlerjev *«Mein Kampf»* postal... obvezno čtivo učeče se mladine. Ali ga ni sram, da tako laže? Ali misli, da mu bo kdo verjel? Mi smo tako širokogrudni, da mu kaj takega ne podtikujemo, ker vemo, da bi bil celo *«Mein Kampf»*, ki mu zelo paše, pretežko čtivo za njegove *«utrujene»* možgane. Na vsak način pa mu svetujemo, da si najprej umije prste, umazane s črnilom, in potem na čistem, načrtanem papirju napiše večkrat zaporedoma: *«Ne bom več lagal, ker se to ne spodobi pridnemu fantku».*

«DOSLEDNA» POZABLJIVOST

Slovenski «Piccolo» *26. t. m. piše:* «Sinočnja seja... občinskega sveta predstavlja brez dvoma eno najsramotnejših strani v zgodovini tako imenovane povojne demokracije, ki NAM JO KROJIJO V TRSTU ŽE SEDEM LET NAJELITNEJŠI PREDSTAVNIKI TUKAJSNJE ITALIJANSKE IREDENTISTIČNO FAŠISTIČNE KAMORE». — *Mi smo vedno vedeli, da nam to «tako imenovano povojno demokracijo» krojijo Angleži in Amerikanci, ki dopuščajo, podpirajo in ščuvajo italijanske šoviniste. Kdo nam jo je prinesel? Kdo je glavni krivec? Na ta vprašanja si titofašisti ne bodo nikoli upali odgovoriti, ker bi drugače izgubili službo, mastno plačo, «karieró» itd. Angleži in Amerikanci pa so našli pridne odvetnike.*

DELAVEC A. BUTTIGNON NAM PRIPOVEDUJE O STRAHOTAH V TITOVSKIH TABORIŠČIH

4 dni in 4 noči brez hrane v poplavljeni celici na Sušaku

Titovci so že septembra 1948 odpravili v Bosno prvi «transport» aretiranih tržiških delavcev - Smrt tov. Romee Berse - Začetek odiseje tov. A. Buttignona, ki so ga aretirali 15. oktobra 1949

Iz Jugoslavije se je v drugi polovici maja t. l. vrnil tržiški delavec Angelo Buttignon.

Zglasili smo se pri njemu, da zvemo, kako se kaj živi v nesrečni jugoslovanski deželi. Povedal nam je več kot smo si pričakovali. Posebno pretresljivo je bilo njegovo pripovedanje o življenju v titofašističnih koncentracijskih taboriščih, kjer se dogajajo reči, ki bi celo Hitlerja spravile v zadrego. Zato smo ga prosili, naj nam napiše vrsto člankov. V teh člankih nad delavec A. B. pripoveduje svojo krvavo odisejo skozi tri jugofašistična koncentracijska taborišča, ki so slabša kot Mauthausen, Dachau ali Buchenwald. Če bi bil živ, bi se Himmler lahko marsikaj naučil od Rankoviča, ki je ta koncentracijska taborišča skrbno in strokovnjaško organiziral. Ti članki od prve do zadnje vrste predstavljajo neovrgljiv dokazni material za sestavljanje obtožnice proti Titu, Rankoviču, Djilasu, Kardelju in ostalim jugofašističnim zločincem, ki se bodo morali zagovarjati na novem Nuernberškem procesu, ki ga bodo narodi organizirali, da dokončno obračunajo z zakrknjenimi zverinami v človeški podobi. Jugofašisti si na OZN polnijo usta z gesli proti genocidu, o človečanskih pravicah, o humanizmu itd. Mi jim hočemo strgati z obraza to krinko. Mi hočemo, da vsi ljudje spoznajo njihov lopovski gobec, njihov rabeljski značaj, njihovo šakalstvo. Hočemo nuditi svetovni javnosti še en pretresljiv, strašen dokaz titovskih zločinov proti človeštvu, proti vsaki morali, proti vsakemu kulturnemu obnašanju. Hočemo, da ti članki postanejo živa obtožba tigrov, ki so se polastili Jugoslavije s pomočjo svojih ameriških gospodarjev.

Oni ne bodo mogli zanikati teh dejstev, ker jih pripoveduje človek, ki jih je doživel in nosi na sebi znake Titovih «poboljševalnih zavodov». Titovci naj postanejo osamljeni kot garjave ovce, kot stekli psi, kot krivci neštetih zločinov proti jugoslovanskim narodom. Naj se jih vsi, ki imajo v sebi količkaj čuta poštenosti, izogibljejo. Titovci niso ljudje. Oni so rablji, so zločinci, ki predstavljajo stalno nevarnost za vse. Kot posamezniki so rokovnjači, kot skupina so organiziran kriminal, kot država so morilci, ki jih roka pravice še ne more doseči, ker oni sami delijo svojo «pravico». A prepustimo besedo delavcu Angelu Buttignonu:

Januarja 1947 sem se z ženo in tremi hčerkami podal v Jugoslavijo v prepričanju, da bom na ta način najboljše prispeval v izgradnji nove socialistične države. Namestili so me v ladjedelnici «3. maj», na Reki, kjer sem v kratkem postal sindikalni tajnik oddelka, v katerem sem delal. Ob objavi Resolucije I. U. sem kot član sindikalnega odbora podal ostavko, ker se nisem hotel podrediti ukazom titovcev, ki so zahtevali, da se vsi voditelji množičnih organizacij predstavijo ljudem, jim govorijo v prid Titove vlade in predlagajo resolucije solidarnosti s sedanjim jugoslovanskim vodstvom.

Po objavi Resolucije so se na Reki začele aretacije, ki so jih titovci množično izvrševali med tržiškimi delavci, ki so pred poldrugim letom zapustili svojo domačijo, da se podajo na delo v Jugoslavijo, kar je bil nedvomen znak velike politične zavesti in zrelosti. Prav zato so se titovci znašali nad temi junaškimi delavci, ki so v svoji ogromni večini ostali zvesti svojim internacionalističnim načelom, svojemu zaupanju in svoji zvestobi Sovjetski zvezi in tov. Stalinu.

Septembra 1948 so titovci odpravili v Bosno prvo večjo skupino tržiških tovarišev. Med temi je bila tudi tov. Romea Bersa, ki je potem tudi umrla, daleč od svojih krajev, daleč od svojih ljudi.

Jaz sem se za nekaj časa izmazal. Kljub temu sem vedel, da je na vse nearetirane ljudi, ki so bili znani kot komunisti, s stoterimi očmi prežala jugoslovanska Gestapo. Avgusta 1949 sem se podal na počitnice v Pulj. Po povratku na Reko sem opazil, da me zasledujejo in da nekaj pripravljajo proti meni. In res, 15. oktobra so prišli po mene na delovišče in me odpeljali na I. sektor UDBe, kjer me je nek major vprašal, kaj sem napravil. Odgovoril sem mu, da nič. Odpeljali so me v vojaški zapor Sušaka, kjer sem ostal 8 dni, ne da bi me izpraševali.

Po osmis dneh se je tudi z menoj začelo. Na prvem izpraševanju so bili «vljudni», ker so zahtevali od mene le osebne podatke, življenjepis itd «Pesem» se je začela na drugem izpraševanju, ko so me Udbovci začeli «tekmovalno» tepsti. Vsega skupaj sem doživel 56 ur izpraševanja, ki se je vršilo v pravem inkvizitorskem ozračju. Nek dobro znan udbovski major je od izpraševanja do izpraševanja postajal bolj besen. Nekega dne me je v svoji razkačenosti lopnil s pestjo po obrazu in mi razbil zób. Ker mu to ni zadostovalo, mi je ukazal, naj telovadim do onemoglosti. Ob tej priliki mi je dejal: «Okrog tebe bo moralo nastati jezero pota! Bomo videli, če boš končno govoril!»

Z njim so bili tudi drugi udbovski agenti, ki so se režali in poigravali s samokresi. Na koncu sem se naveličal «telovadbe». Postavil sem se ob zid in odločno izjavil, da ne nadaljujem. Tistega dne se me Udbovci niso več dotaknili.

Obtoževali so me, da sem bil organizator «rdeče podpore» v ladjedelnici «3. maj» in da sem vršil «protirevolucionarno» propagando. Ukazali so mi, naj podpišem zapisnik, kar sem odločno odbil. Zato so me zaprli v stranišče, katerega odtočne cevi so bile zamašene. Pod je bil pokrit z dvema ali tremi prsti vode, medtem ko so dobro zmočili tudi stene. Vsak dan so napolnjevali stranišče z vodo. V tej «celici» ni bilo ne luči ne sedežev. Na nogah sem imel le sandale. V tem stanju so me pustili 4 dni in 4 noči. V tem času so mi le enkrat prinesli nekaj fižolove juhe.

ANGELO BUTTIGNON

(Nadaljevanje sledi)

Pri zadnjih grozodejstvih ameriških zločincev na otoku Kože je bilo ubitih 34 ujetnikov, nad 100 ujetnikov pa je bilo hudo ranjenih

ŽIVLJENJE V Z.S.S.R. in ljudskih demokracijah

IZDAJE OTROŠKE LITERATURE

V ZSSR se izdaja ogromna količina knjig za otroke. Za časa sovjetske oblasti je izšlo okrog 40 tisoč raznih knjig za mlade čitatelje. Skupna naklada vseh izdaj znaša nad milijardo izvodov. V Sovjetski zvezi izhaja 21 pionirskih listov v 16 jezikih narodov ZSSR. Nadvse popularni so časopisi «Pioner», «Božatij», «Zatejnik», «Družnije rebjata», «Murzilka» in drugi.

Ob 30-letnici pionirske organizacije je Otroška državna založba izdala knjigi A. I. Uljanove «Detinstvo in šolska doba Iljiča» in G. Leonidzea «Staljin - Detinstvo in šolska doba».

Veliko zanimanje vlada za novo zbirko povesti in poezij «Otroci naše domovine». Dela pisateljev, ki so v tej knjigi, prikazujejo bogato in srečno življenje sovjetskih otrok, katerim sovjetsko ljudstvo, partija, vlada in osebno tovariš Stalin posvečajo posebno pozornost.

DENARNA REFORMA IN UKINITEV KART V LR BOLGARIJI

Pred kratkim je bil objavljen odlok vlade LR Bolgarije in CK KP Bolgarije o izvedbi denarne reforme, ukinitvi sistema kart za življenjske potrebščine in znižanju cen v trgovini na drobno.

V odloku je poudarjeno, da neizmerni porast industrijske proizvodnje v teku zadnjih let, uspehi, ki so bili doseženi pri napredku in socialistični predobrazbi poljedelstva, povečanje storilnosti dela, dajejo možnost partiji in vladi, da ukineta sistem kart in izročita v svobodno prodajo vse vrste blaga, ki bodo v trgovini na drobno, po enotnih cenah. Od maja letos so s tem odlokom ukinjene v LR Bolgariji vse vrste kart.

Po odloku bolgarske vlade so z 12. majem 1952 zamenjali star denar z novim. 1.70 leva je enako 1 rublju. Istočasno z ukinitvijo kart je bil z 10. majem povišan tudi mesečni zaslužek delavcev in nameščencev za 1.300-2.400 starih levov. Odlok prav tako določa povišanje pokojnin in štipendij dijakov.

Bolgarski delovni ljudje so odlok o denarni reformi, ukinitvi sistema kart in znižanju cen sprejeli z velikim navdušenjem, kot nov dokaz, da je dviganje življenjskega standarda delovnih množic zakon izgradnje socializma.

Sprehod po podeželju

TREBČE

V nedeljo je imela trebenska osnovna šola svojo zaključno prireditev v dvorani ljudskega doma. Udeležba na tej prireditvi je bila pičla, čeprav kaj takega ni v navadi v tej vasi. Sicer pa moramo podčrtati, da vaščani niso niti vedeli za prireditev, katero je najavil samo «Primorski dnevnik», ki se v tej vasi zelo malo bere, in pa radio Koper. Ze to je dovolj za ugotovitev po čem je prav za prav dišala ta prireditev oz. po čem dišé njeni organizatorji.

Kljub temu da je bil program skromen skoro bi rekli, neodgovarjajoč, je treba priznati, da so ga nastopajoči otroci lepo podali. To na zelo zgovoren način potrjuje dejstvo, da bi bili prav lahko podali večja in zahtevnejša dela naših slovenskih pisateljev.. Prav gotovo bi bila katera koli otroška igrica žela mnogo večji uspeh, kot pa ga je žel suhoparni razgovor z učiteljem, ki je imel vsesko zi neko tendenciozno ozadje. Prav tako ozadje je imel tudi zaključni nagovor učitelja.

Povsem jasno je, da v tej vasi ni nobene povezave šole z roditelji. Med prvim in drugimi je velik prepad. To prav gotovo ne koristi vasi, ne otrokom, ne roditeljem in ne šoli. Tega bi se moralo vodstvo šole v polni meri zavedati. Zaman je jadikovati, zaman tožiti, da je žalostno dejstvo, ako niti roditelji ne pridejo na šolsko prireditev. Treba bi bilo raje ugotoviti, zakaj vse to, zakaj roditelji ne čutijo tega, kar bi morali čutiti do vaške šole. Vodstvo šole bi moralo spoznati, in to že iz pedagoškega vidika, da je pot osamljenja, po kateri isto namerno hodi, vsestransko kvarna in zgrešena.

Prepričani smo, da bi Trebenci z veseljem pozdravili vsak preokret in vsako boljšanje. O tem imamo naštéto dokazov.

Sv. KRIŽ

Se vedno je odprto vprašanje ribarnice. O tem smo prav v tej rubriki neštetokrat pisali, kljub temu je še vedno nerešeno. Zadnje čase se vasi slišijo govorice, da naj privatnik - domačin misli odpreti ribarnico v vasi. Ne bomo sicer, če bi privatniku ribarnica nesla, ker domači biči pravijo, da svojih rib ne bodo oddajali, oz. prodajali v ribarnico, marveč da bodo še nadalje sami neposredno prodajali domačim odjemalcem. Drugače bi bilo, če bi ribarnico odprla občina. Na ta način bi ribiči oddajali svoje ribe, ker bi dejansko bili lastniki ribarnice, občini pa bi dajali del njihove služka. Zakaj se občina ne pobrigala, da se ribarnica odpre, kar bi bilo koristno ne le ribičem, marveč tudi domačinom samim? Zakaj občina zanemarila to zadevo? Ali morda za to, ker misli, da ne bi imela velikih koristi? Vsekakor bi se morala pobrigati, da se vprašanje ribarnice čimprej reši, ker bi s tem konkretno pomagala razvoju našega ribištva. Občina naj ponovno pretrese to vprašanje in naj stori vse, kar je mogoče, da se ribarnica odpre. To je želja domačega prebivalstva.

G. S.

BORŠT

Končal se je letošnji šolski pouk. Toda matere manj loobveznih otrok niso nič zadovoljne s poukom. Matere so to svoje nezadovoljstvo večkrat tudi izrazile ter upale, da se bodo odstranile pomanjkljivosti. Najbolj jih je razburilo dejstvo, da se je pošiljalo otroke zalivat šolski vrt ali kaj podobnega, namesto da bi se jih resno poučevalo. Seveda je zato razjenje mater popolnoma upravičeno. Mislimo, da je šolski pouk mnogo bolj potreben kot vrtnarstvo, za katero naj se zanimajo zainteresirani ljudje. Na vsak način bi morali ljude, ki nimajo selja do šole in nimajo volje za poučevanje, zapustiti sedanji stan. Naše mate zahtevajo zato, da se n otroci v šoli učijo in zar tega postavljajo šolskim o stem to vprašanje. Za pr dnje šolsko leto, naj šols oblasti poskrbijo, da bo p resnejši, kot je to že v tr ciji slovenske pedagogike. Naši otroci se morajo nekaj n čili, ne pa gojiti drugim v ve, za katere lahko s poskrbijo.

F. M.

POZIV ZVEZE KOMUNISTIČNE MLADINE

Od 1. do 25. julija «Antifašistični nabor»

V borbo proti italijanskemu in jugoslovanskemu fašizmu - Naloge ZKM

Mladinci in mladinke!

Stari fašistični hierarhi, ki so izdali svojo deželo, prodali dušo in telo nacistom, se umazali s krvjo milijonov ljudi, umorili na tisoče mladincev v koncentracijskih taboriščih ter na bojnih poljanah, so danes ponovno prišli na dan, zakrinkani pod trobojnico z bakljo MSI.

Izkoriščujoč nacionalni čut, oni varajo na stotine mladincev in še posebno študentov, kateri jim služijo za izvajanje njihovih nesramnih interesov.

V tem zločinskem delovanju imajo fašisti vso podporo tukajšnjih upravnih organov, ker predstavljajo najboljše služabnike ter najboljše orožje za zatiranje ljudstva.

V času volilne kampanje smo se lahko prepričali o fašistični nevarnosti: ljudje, kot. n. pr. zločinec Anfuso, so govorili na naših mestnih trgih, skupine oboroženih fašistov so nemoteno krožile po našem mestu. Na podeželju pa smo v številnih akcijah videli titofašistične provokatorje, podprte s strani fašistične beograjske vlade, ki danes gospodari v Jugoslaviji in coni B in ki zatira in terorizira tamkajšnje prebivalstvo na najhujši način. Ti znaki obnove fašizma naj bodo opomin vsakemu tržaškemu mladincu in tržaški mladinki.

Zveza komunistične mladine, ki je vedno bila avantgarda v borbi proti fašizmu, v kateri so njeni člani s svojo krvjo napisali slavne strani zgodovine, poziva vse mladince in mladinke, naj se združijo pod njeno zastavo, da zaustavijo tako italijanski kot jugoslovanski fašizem, da se preprečijo načrti teh zločincev, ki bi hoteli pahniti našo mladino in naše prebivalstvo v nova žalovanja in razdejanja.

Zaradi tega Zveza komunistične mladine razpisuje ob priliki obletnice padca fašizma «ANTIFASISTICNI NABOR», ki bo od 1. do 25. julija.

Ta iniciativa ima nalogo mobilizirati vso komunistično mladino, ki naj v znaku antifašistične borbe vjisuje nove stotine mladincev in mladink, naj poučuje vso tržaško mladino o fašističnih zločinih in jo vzgoji v protifašističnem duhu..

Vpisati nove stotine mladincev, iztrgati fašistični vpliv prevarani mladini, to so naloge naše organizacije.

Boriti se danes proti italijanskemu in jugoslovanskemu fašizmu, služabnikoma istega ameriškega imperialističnega gospodarja, pomeni boriti se za mir in boljšo bodočnost, pomeni pomagati borbi italijanskega in jugoslovanskega ljudstva.

Naj bo torej «PROTIFASISTICNI NABOR» velika akcija za pridobitev čim večjega števila novih mladincev za stvar miru, dela in svobode.

IZVRSNI KOMITE
ZVEZE KOMUNISTICNE
MLADINE STO

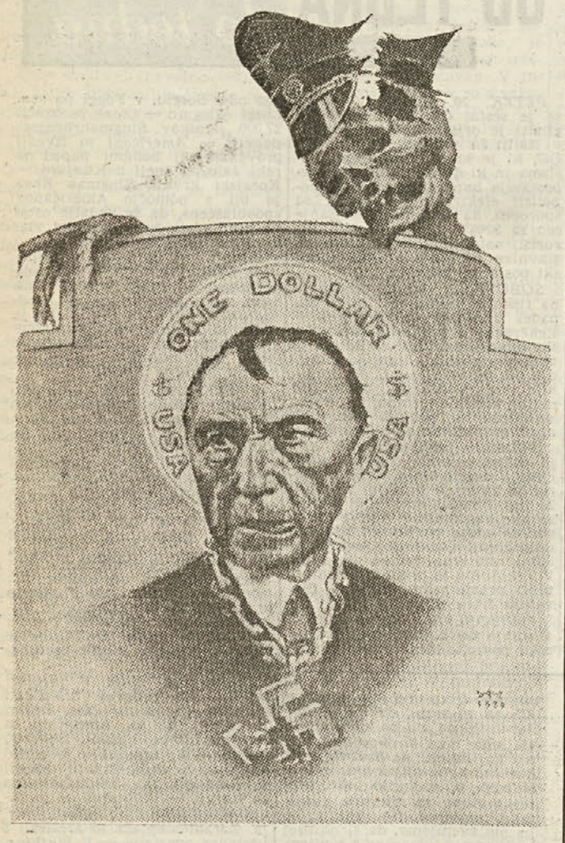

Adenauer — naslednik Hitlerja
(Po «Literaturnaji Gazeti»)

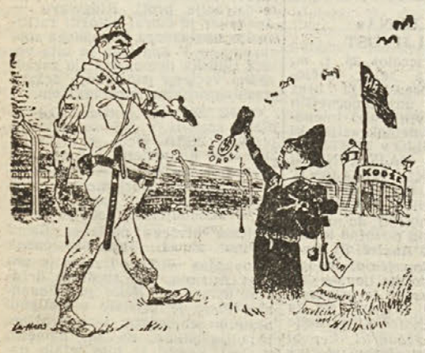

HIMMLER: Priznavam, da si večji mojster od mene, zato ti podeljujem moje krvavo odlikovanje.
(Po «Novi Borbi»)

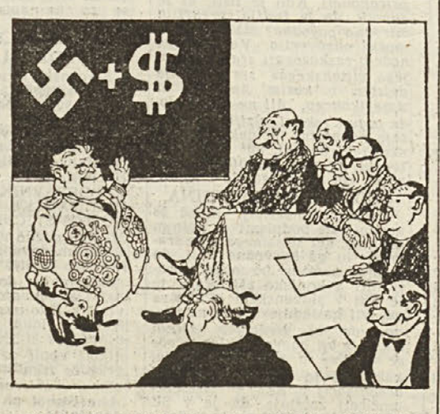

TITO: Gospodje, ali vas zanimajo moje izkušnje? — Evo, te formule se poslužujem.

KAKO NISO FRANCOZI REŠILI PROBLEMA NAJVEČJE PUŠČAVE NA SVETU

FANTASTIČEN NAČRT INŽ. BRAMANA ZA POPLAVO SAHARE IN SPREMENITEV PODNEBJA

Zakaj ni stalnih rek v puščavi - Oaze so male, temne lise v prostrani peščeni pokrajini - Sahara ima veliko vode, ki se skriva pod zemljo - Špekulacije francoskih kapitalistov z artezijskimi vodnjaki

2.

Poleg načrtov za saharsko železnico se je začela preučevati možnost izkoriščanja puščave in njene vodne oskrbe.

Sončne svetlobe in toplote je v Sahari zelo mnogo. Veliko ovira za njeno spremenitev v plodno pokrajino predstavljajo nezadostnost deževja, nereden značaj njegove letne porazdelitve in zelo visok koeficient izhlapevanja. Celota padlega deževja se giblje od 100 do 200 milimetrov, redkokdaj doseže 250 milimetrov. Zato pa je pomanjkanje vode glavni vzrok neobstoja stalnih rek v Sahari.

Značilnost te puščave so začasne reke ali vadi, katerih struga se napolni z vodo le ob redkih a silovitih nalivih. Pojav izhlapevanja in pronicanja odpravi te bolj ali manj začasne hudournike. V dovršenih geoloških časih, v deževni dobi, ki se ujema z ledeno dobo, je bilo podnebje saharskega področja bolj vlažno in sedanji vadii so takrat bili velike reke. Ostanki teh starih hudournikov se najdejo med vadiama Tamenraset in Igargar, ki sta dolga skoro 1000 kilometrov in se začenjata na gorovju Ahaggar.

Edina reka, ki si je utrla pot skozi puščavo od juga na sever je Nil.

Nil je sestavljen s spojitvijo Belega z Modrim Nilom. Prvi se začenja v tropični Afriki, drugi pa izvira na etiopski visoki planoti, kjer je deževje obilno. V Beli in Modri Nil se steka veliko dotokov, od katerih je Sobat najvažnejši. Obe reki se spojita v Kartumu. Od tu dalje se v Nil steka le dotok Atbara. Ko dospe v puščavo, končuje tudi dotok manjših rek. Vzdolž 2000 kilometrov se vanj ne steka niti ena reka. Na tem področju izgubi znaten del svoje vode. Angleške oblasti v Egiptu so zgradile jezove za regulacijo Nila. Najvažnejši je jez p i Asuanu, visok 47 in dolg 1960 metrov, ob katerem je nastalo jezero 580 kvadratnih kilometrov. Jez pri Senarju, zgrajen na področju egiptskega Sudana, omogoča namakanje obširne planjave, ki služi za pridelovanje riža, bombaža in drugih tropičnih rastlin.

Vseeno pa je nilska dolina tudi po izgradnji teh jezov ostala ozek trak namakane zemlje vzhodnega dela puščave, medtem ko se je zelo malo napravilo za to, da se omogoči izkoriščanje njenega važnejšega dela

Ze sama geološka struktura Sahare svetuje rešitev poglavitnega vprašanja, t. j. namakanja. Zemeljske plasti, ki tvorijo Saharo, se dvigajo na več krajih; v teh točkah prihajajo podzemske vode, sledeč upognjenosti plasti, skoraj do površja, kar omogoča nastanek artezijskega horizonta. V primeri z drugimi velikimi puščavami ima Sahara precejšnje število oaz, ki jih je človek že v daljni davnini uporabljal. V času starega Egipta, 2000 let pred našim štetjem so že poznali 250 metrov globoke artezijske vodnjake. Prebivalci Sahare so že pred prihodom Evropejcev znali graditi vodomete, katerih globočina pa ni presegla 40 metrov.

Ta del Sahare se večkrat primerja koži leoparda, ker se temne lise takoj opažajo na rumenih peščenih tleh. Dva sta vzroka številnih oaz: prisotnost dveh gorovij (Ahaggar, katerega najvišji vrh se dviga skoro do 3000 metrov, in Tibesti, ki je visok 3415 metrov) in ugodna geološka struktura. Oblaki so ustavljeni od gorovja in povzročujejo redke a silovite nalive. Zato pa se voda vlije po pobočjih, napolnjuje vadie, nadaljuje svojo pot sredi peska in se izgubi.

Podzemne vode, ki prihajajo skoraj do površja, bi se lahko izkoristile z vodnjaki in preiskovalnimi vrtalkami. Francoski inženirji so južno od Alžirije izvrtali preko 1000 artezijskih vodnjakov, iz katerih je voda naravno privrela ali pa se je približala do površja. V nekaterih krajih so se ustvarile umetne oaze. Organizatorje teh del je vedno gnala želja po visokih dobičkih brez velikih stroškov. Na ta način so v oazi Tolga izvrtali vodnjak, ki je stal 6000 zlatih frankov in katerega je podjetnik prodal prebivalstvu za 50.000 zlatih frankov. Navadno je povrvalstom le malo poizvodov. Voda postaja vir špekulacije za kapitaliste in prebivalstvo se zaradi težkih dajatev le revno preživlja.

Zasnovalo se je več načrtov za namakanje Sahare. Vsi ti načrti temeljijo na zamisli poplavljenja nižjih pokrajin. Eden izmed teh načrtov, ki ga je izdelal Amerikanec Braman, predlaga otvoritev kanala, po katerem naj bi se v notranjost puščave vlila voda Sredozemskega morja. Na ta način naj bi nastalo notranje morje 155.000 kvadratnih kilometrov. Toda v Sahari ni take depresije in zamisel Bramana, s katero so si predpostavili ovlažitev podnebja puščave z notranjim morjem, je sama ob sebi fantastična. Suša, ki označuje podnebje Sahare, dejansko ne izhaja iz pomanjkanja velikih vodnih rezerv, marveč iz podelitve atmosferskega pritiska in iz obstoja pasatnih vetrov, ki pihajo v severno-vzhodno smer. Iz tega izhaja, da voda notranjega morja, če domnevamo, da bi lahko nastalo, ne bi mogla ovlažiti zraka Sahare na občutlen način.

(Dalje prihodnjič)

Prof. A. BARKOV

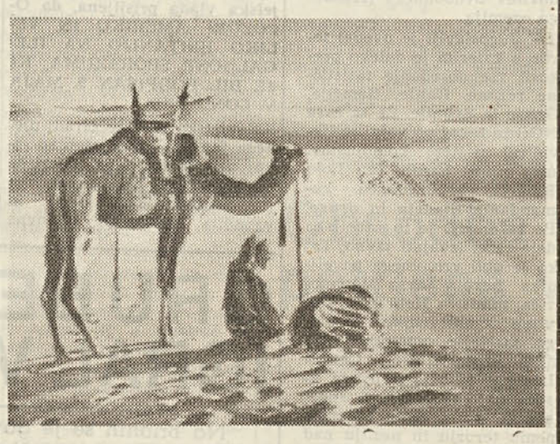

Motiv iz saharske puščave

V GORIŠKI DELO POKRAJINI

UREDNIŠTVO IN UPRAVA GORIŠKE IZDAJE «DELA» GORICA, ULICA XXIV. MAGGIO ŠTEV. 18, PRVO NADSTROPJE, TELEFONSKA ŠTEV.

Pomen Ridgwayevega obiska na Goriškem

Torej gen. Ridgway je obiskal tudi Goriško. Kot po ostalih deželah, tako so ga tudi pri nas spremljali le podrepniški generali, «scelbini» in druge sorodne kreature. Ljudstvo, zlasti delovno ljudstvo pa je povsod njegov obisk sprejelo z ogorčenjem in s protestnimi stavkami.

Reakcionarni časopisi so ob tej priliki med drugim pisali, da si je Ridgway ogledal «absurdne» meje z Jugoslavijo. Kako je generalu-kugi mar za te meje pa nam zgovorno potrjuje vest, ki jo je priobčil «Giornale di Trieste». «Na sprejemu v Vidmu so nekateri italijanski generali Ridgwayu slikali «absurdne meje», tako piše «Giornale», toda Ridgway je ostal pri tem brezbrižen. Ko pa so mu poročali o prometnih zvezah z Jugoslavijo, si je pazljivo beležil vse, kar so mu povedali».

Sprejemu, ki je sledil na goriškem gradu, torej tik ob jugoslovanski meji pa novinarji niso smeli prisostvovati. Niti goriški prefekt in niti župan nista prisostvovala razgovorom na gradu.

Mnogo šuma je zbudilo v Gorici dejstvo, da se sprejema ni udeležil goriški pokrajinski predsednik odv. Culot. In vendar uživa ta mož veliko zaupanja v vodstvu krščanske demokracije.

Niti župan ne mara govoriti o Ridgwajevem obisku. Na nobeni izmed zadnjih sej ga ni niti z besedico omenil.

Vse to potrjuje, da se ti voditelji zavedajo ljudske nejevolje zaradi obiska tujega generala, in da noče ničesar slišati o morebitnih vojnih avanturah.

Povsem jasno je, da se ljudstvo goriške pokrajine dobro zaveda pomena, ki ga ima obisk gen. Ridgwaya tik ob jugoslovanski meji; zaveda se, da to pomeni konkretno utrditev strateške povezave med De Gasperijem in Titom. In tega ne bo moglo izpodbiti niti demokristjansko niti titovsko časopisje. Demokristjani in titovci dobro vedo, da je vse govoričenje o «absurdnih mejah» le navadna farsa, s katero, vsaj tako upajo, je mogoče še nadalje goljufati javno mnenje ter z njo razdvajati tu živeča naroda.

Intervencija za družine v Lazaretu

Svetovalec Posoške demokratične enotnosti v pokrajinskem svetu za Goriško, tov. Poletto je v soboto poslal predsedniku omenjenega sveta posebno pismo, v katerem se zavzema za rešitev vprašanja stanovalcev, ki so nastanjeni v vsestransko neodgovarjajočih prostorih v Starem in Novem Lazaretu v Tržiču.

Zaključne ocene dijakov slovenskih srednjih šol v Gori

NA GIMNAZIJI-LICEJU SO IZDELALI:

IV. razr. gimn.: Beltram Lilijana, *Bratina Lea* (odličnjakinja), Colja Josip, Paulin Kazimira, Rijavec Marija, Stigari Boris.

Dijaki V. razr. gimn. polagajo sedaj sprejemni izpit v I. razr. liceja; izid tega izpita bo objavljen kasneje.

I. razr. liceja: Blažič Oskar, Bratuž Andrej, Bregant Dimitrij, Erraco Franko.

II. razr. liceja: Bregant Marjan, Cupin Konštantin.

Dijaki III. razr. liceja bodo v prvi polovici julija polagali maturo; izid bo objavljen po končanem izpitu.

NA UCITELJISCU SO IZDELALI:

I. razr.: Bednarik Amalija, Delpin Gabrijela, Logar Alojzija, Petroni Lavra, Polh Majda, Rojic Vanda, Strukelj Franka.

II. razr.: Boneta Ivanka, Calligaris Antonija, *Ferletič Marija* (odličnjakinja), Grauner Elda, Makuc Ierminija, Mozetič Milena, Petejan Majda, Hvala Marija, Tomsič Vanda, Vižintin Ana.

III. razr.: Bednarik Teodora, Benedetti Filibert, Gomišček Marija, Jalen Majda, Jelen Jožef, Lagovič Vekoslava, Novi Lucija, Visintin Ana, Vončina Sonja.

Dijaki IV. razr. bodo v prvi polovici julija polagali maturo; izid bo objavljen po končanih izpitih.

NA NIZJI SREDNJI SOLI SO IZDELALI:

I. razr.: Černic Dušan, *Černo Viljem* (odličnjak), Culetto Julijan, Komel Franko, Leban Sergij, Muženičič Fidelij, Paulin Ivan, Sirca Franko, Sussi Emidij, Tul Idle, Visintin Emilj, Berlot Silva, Ferletič Flavija, Frandolič Adorina, Gravner Ida, Marusič Elda, Mikulus Koštanca, Pacor Jožica, Paoletti Zlatka, Saksida Lejla, Suligoj Tatjana, Tommasi Marija Mihaela.

II. razr.: Bandi Danilo, *Bednarik Joško* (odličnjak), Brauč Renat Bregant Marko, Breganti Anton, Cotič Virgil, Culetto Marjan, Erzetič Kornelij, Jarc Jožef, Makuc Mirko, Stiligoj Lionello-Savo, Stigari Branko, Tomasino Roman; Brumat Irene, *Budihna Anamarija* (odličnjakinja), Canciani Savina, Grudina Ivanka, Lavrenčič Ada, Lavrenčič Marija, Lavrenčič Milena, Levpušček Ana, Lutman Eda Pacorini Marjeta, Perlica, Rijavec Marija, Sobanfanija.

Dijaki III. razr. polagajo nižji tečajni izpit; izid tega bo objavljen kasneje:

(Nadaljevali bomo prihodnji)

S PETKOVE SEJE OBČ. SVETA V GORICI

Komunistični svetoval zahtevajo vodovod za Oslav

GORICA — Pretekli petek je goriški občinski svet ponovno razpravljal o občinskem proračunu za tekoče finančno leto. V imenu komunističnih svetovalcev je tov. Batti ponovno kritiziral številne postavke omenjenega proračuna. Predvsem je kritiziral one, ki teže za tem, da čim bolj prizadenejo revnejše meščane, zlasti z neprimernim in neodgovarjajočim obdavčenjem, ki je letos silno naraslo.

Naši svetovalci so se tudi na tej seji zavzemali za to, da bi bili izdatki za javne naprave sorazmerno porazdeljeni med vsemi predeli občine, tudi med okoliškimi frakcijami, ki so obljudene predvsem po Slovencih in na katere občinska uprava često pozablja.

Med drugim so svetovalci zahtevali, naj se postavi vodna pipa na trgu v Pevmi

Apelirali so tudi na upravo, naj uresniči načrt vodov za Oslavje. Zahtevali so tudi napeljavo vodovoda v Ločnik in Gradiškuto.

V zvezi z zahtevo po g nji novega pokopališča v mi, je bilo zagotovljeno, da bo gradnja v kratkem pr ter da bo obenem urejeno kopališče v Podgori.

Nadalje se je na seji razpravljalo o drugih manj važ vprašanjih. Naj na tem m omenimo le kritiko, ki so s nesli številni svetovalci v zi z odloženo gradnjo de nega zavetišča za starčke onemogle v Gorici. Vod goriške občine bi bile lahk vzgled demokratične ur manjših občinskih uprav v laniji, ki so ta problem že časom rešile s tem, da so skrbele dostojna zavetišča tamkajšnje starčke

SEDANJI NASLEDNIKI FAŠISTIČNEGA POČETJA

Ali so res prepričani da smo «manjvredno pleme»?

godovina je Slovence veliko naučila. Predvsem nas je učila, da moramo gojiti v razvit, zdrav in pošten narodnost čut. V vsej zgodovini našega preraščanja v narod celoto smo naleteli na nevarnosti, ovire in pohlep vzetnih kolovodij. Postali narod v težkem boju proti notrajnim poskusom, s katerimi so nas hoteli izbrisati iz upskega zemljepisja in zgodovine. Razvili smo se, kot so dopuščali pogoji, v katerem smo živeli.

Naš narodni ponos je izhajal in izhaja iz ljudstva, iz narode preprostega in trdoživega človeka, vsakdanjega človeka, ki je večkrat, zapuščen od vse inteligence in vedno izpod svojih «od visokega rojenih voditeljev» utrl pot velikimi sosedi in zasedel prostor med vsemi ostalimi narodi na svetu.

Prav zato, ker naš narodni ponos izhaja iz našega delovnega človeka in ker se je izoblikoval v teškem boju proti načim in zunanjim sovražnikom, prav zato je zdrav, pošten in napredno usmerjen.

Zato so Slovenci — in kot te pojmujemo večino naših človeških ljudi, pošteno inteligenco in na splošno vse poštene slovenskega rodu — pokrnjeno ohranili skozi vse te zgodovine v tem zadnjem drugem stoletju ljubezen do te narodne pripadnosti, do materinega jezika, do svoje kulture. Zato je vsak odpadnik bil težo prezira vsega naroda, ki je znal širokogrudno odpočati in pozabljati, a je tudi neljito obračunal z zakrknjenimi sovražniki in nepopravljivimi koristolovci.

V teh zadnjih letih smo Slovenci doživeli težke preizkušnje. V matični deželi se je pred ino razpasel veliko-srbski vinizem, ki je prav gotovo onemogočil odločnejši razvoj venskega naroda. Na Koroškem se je nadaljevala germanizacija, ki se je že v davnini začela. Po Hitlerjevi zasedbi Avstrije se je germanizacija **šele ni živa ni smela priti v roke sovražniku. Ko je uvidela, da je beg nemogoč, je pognala ročno bombo proti karabinerjem, toda to je bilo usodno tudi zanjo; kajti ista bomba jo je na mestu usmrtila. Slava miljski junakinji!**

spremenila v likvidacijo slovenskega prebivalstva. Na Primorskem pa se je začel proces raznarodovanja, ki je trajal 25 let, a kljub vsem uporabljenim sredstvom ni spelo v tisti meri, ki so si jo zamislili fašistični razbojniki. Le v Trstu in Gorici je raznarodovanje imelo nekaj uspehov, ki pa bi prav gotovo izhlapeli, če bi nam po vojni anglo-ameriški «zavezniki» dali tisto enakopravnost, ki so nam jo tako svečano obljubljali in na katero so tako «svečano» pozabili, kot je že njihova starodavna navada sličnih zadevah.

Na vsak način nam je fašizem prizadel veliko škode. Za 25 let se je razvoj Slovencev na Primorskem v najboljšem primeru ustavil. V resnici pa, kar se tiče narodnega življenja, smo primorski Slovenci nazadovali. Tega ne bomo mogli pozabiti zaradi posledic, ki jih še danes čutimo na lastni koži. Posledice fašističnega raznarodovanja bi čutili, čeprav bi končno zaživeli kot enakovreden narod. Toliko več jih občutimo, ker še nismo okusili tega življenja zaradi naporov Angležev in Amerikancev, ki se do Slovencev pri nas vedejo kot z drugorazrednim narodom, kar so se naučili v vsakodnevnem kolonialističnem ravnanju z zasužnjenimi ljudstvi, s črnci, Indijanci itd.

Slovenci smo majhen narod in tega se zavedamo. A kot taki vedno predstavljamo trn v peti mogotcev, ki zasužnjujejo naše sosede. Tako smo bili «sovražnik, ki ga je treba iztrebiti», za Mussolinija, danes pa smo za Anglo-amerikance postali brezpravni ljudje.

Ali se je morda nehalo raznarodovanje Slovencev v Trstu, da ne govorimo o Goriški, Beneški, Koroški in o nazadovalnem procesu v matični deželi? Ne, raznarodovanje se ni nehalo. Le oblika se je spremenila. Mussolini je proti nam nastopil s silo, z nasilnim preseljevanjem ljudi, z ukinitvijo slovenskih šol, s prepovedjo našega jezika, z izobčenjem naše kulture, s streljanjem naših ljudi. V tem času, ko se je to dogajalo, so slovenski «veljaki», od katerih je danes veliko takih, ki se nam predstavljajo kot «od Boga poslani voditelji narodne čede», upognili svoje že itak upogljive hrbtenice, zbežali v varne kotičke kraljeve Jugoslavije ali pa se umaknili iz javnega življenja v dobro postlano zatišje. Kdor je nosil bakljo našega narodnega obstoja, so bili isti, ki so jo nosili v teku stoletij: naši naprosti, trdoživi, junaški navadni ljudje.

Mussolini nas je torej prijel s trdo roko. In smo mu kljubovali s pomočjo prav tako zasužnjenega italijanskega naroda.

Sedaj pa se raznarodovanje nadaljuje pod drugimi oblikami. Churchillov «koren» je zamenjal Mussolinijevo palico. Razlika je le v tem, da je Churchillov ali Trumanov «koren» nevarnejši od Mussolinijeve «palice», ki je bila vsaj očitno naperjena proti nam.

Ne bomo govorili o italijanskih šovinističnih krogih, ki nam skušajo osporavati pravico do življenja. To vidimo vsi. Govoriti želimo rajši o anglo-ameriškem «korenu», ki je nevarnejši od metod italijanskih šovinističnih krogov, ki jih že poznamo v vsej njihovi goloti. To nevarnost predstavljajo ljudje, ki so v zadnji volilni kampanji agitirali med Slovenci s pomočjo svojih «zaveznikov» liparjev in titovcev. In agitacija jim je delno uspela, ker so ujeli na trnek več slovenskih volivcev, ki jih je omamil anglo-ameriški «koren». Govorimo o takozvanih indipendentistih, ki so hlapci titovcev, v hlapčevstvu kolegi liparjev in oboževalci Angležev in Amerikancev. Slednji skušajo prav preko njih nadaljevati svoje raznarodovalno delo proti Slovencem, da bi mogli tudi iz nas napraviti blago, ki je na prodaj. Mussolinijevo delo torej naj bi po nalogu Amerikancev in Angležev, s pomočjo titovcev in s sokrivdo liparjev nadaljevali «indipendentisti» Sporerja in Giampiccolija. Prihodnjič bomo videli, kako si to raznarodovalno delo zamišljajo in kdo so sedanji raznarodovalci Slovencev.

JOVO CERNETIC

Alma Vivoda

28. junija poteče 9 let od dneva, ko je v bližini tržaškega Bošketa izkrvavela junaška miljska partizanka Alma Vivoda. Partizanska komanda ji je bila poverila važno nalogo v Trstu. Toda fašistični vohunj so jo bili prehitro spoznali in odali. Na poti proti Boškotu so ji sledili karabinerji. Ni ji preostajal drug izhod nego pobegniti ali pa se usmrtiti.

LE S PRAVOČASNIMI UKREPI LAHKO PREPREČIMO OBČUTNO ŠKODO

Kako se je koloradski hrošč razširil po kmetijah našega Ozemlja

Prvi pojavi zadnje dni aprila v nabrežinski občini - V našo cono je prodrl iz Italije in Jugoslavlje - Pojavil se je tudi v miljski občini - Zatiranje je po zakonu obvezno

Letos je že drugo leto, od kar se je pojavil na našem ozemlju koloradski hrošč, ki povzroča kmetovalcem nemalo preglavic, krompirjevim nasadom pa znatno škodo, ki lahko postane zelo velika, če se ne ukrene takoj vse potrebno za njegovo zatiranje.

Lansko leto je koloradski hrošč prodrl v našo cono z dveh strani in sicer v bližini ribiškega naselja ob Timavu iz Furlanije, iz sežanskega okraja pa preko Volnika. Takrat se je razširil le do Gropade. Ker je bil to prvi pojav, so se lahko povzeli vsi potrebni ukrepi za njegovo uničenje in istočasno zajezitev širjenja. Najbolj so bile lani prizadete njive grofa Thurn-Taxisa, ki so jih takoj temeljito očistili in isti postopek obnovili tudi letos, da s tem zatrejo že v kali vsako možnost nadaljnjega širjenja.

Kljub temu pa se je letos koloradski hrošč razširil po vseh vaseh gornjega Krasa in se v zadnjem času pojavil tudi v dolinski in miljski občini, ki sta bili doslej neokuženi.

Prve pojave tega škodljivca beležimo letos že koncem aprila in sicer v Nabrežini, kjer so našli 3 zarodke. Par dni pozneje in sicer 28. aprila je bil prijavljen Kmetijskemu nadzorništvu in Kmetijskemu poizkusnem centru pojav v Medji vasi. Prve dni maja se je pojavil v Zgoniku in drugih vaseh te občine. Začele so nato prihajati prijave pojavov v Štivanu, Prečniku, Gropadi, Križu, Padričah in celo v Bazovici. Zadnje dni maja pa so ga opazili tudi v Gročani. Okužbe krompirišč so se prve dni tega meseca pojavile tudi v bližini Domja in sicer na njivah, ki so last občinskega poljedelskega podjetja. Pred kratkim se je pojavil tudi v Fernetičih in te dni v Boljuncu, kjer beležijo prvi primer.

Kakor vidimo se je ta škodljivi mrčes v zadnjih dveh mesecih že precej razširil. Samo za openski okraj je zadnje dni prejšnjega tedna prijavil občinski delegat na Občinah nad 20 primerov. Te dni so ga našli tudi v Lazaretu, na srečo le v manjši količini, ki je bila baje tudi že zatrta. Ta primer je nedvomno pripisati naglemu širjenju koloradskega hrošča v coni B.

Vsa akcija za zatiranje koloradskega hrošča se vrši pod vodstvom in kontrolo Kmetijskega nadzorništva in Kmetijskega poizkusnega centra, kjer sprejemajo prijave posameznih kmetovalcev. Strokovnjaki navedenih državnih ustanov pregledajo nato na licu mesta poedine primere ter dajo prizadetim kmetovalcem vsa potrebna navodila. Razen tega je bilo do sedaj brezplačno razdeljenih 800 porcij Citoxa, ki služi za zatiranje tega škodljivca. Predvideva se, da bodo oblasti nabavile še nadaljnjih 400 porcij tega kemičnega sredstva za zatiranje. Vsaka porcija služi za 1 hl tekočine, s katero se okužene rastline poškropijo.

Kakor v drugih državah je zatiranje koloradskega hrošča po zakonu obvezno tudi v naši coni in sicer na podlagi ukaza št. 26, ki ga je izdala VU 11. decembra 1948, kateri je bil objavljen v uradnem listu št. 45.

Lahko rečemo, da so naši kmetovalci tudi letos pravilno razumeli važnost borbe proti koloradskemu hrošču in se z razumevanjem odzvali pozivom oblasti ter se držali navodil merodajnih strokovnjakov. V splošnem je beležiti menda le par primerov izredne malomarnosti. Gre baje za dva posamezna primera v Gročani in Mavhinjah, kjer bodo morali nebudneže prijaviti gozdni policiji, ki jim bo naložila precejšnjo globo.

Vsak tak pojav brezbrižnosti in malomarnosti, ki ima prepogostoma svoj izvor prav v nepoznavanju naprednega kmetijstva, ima lahko težke posledice ne samo za prizadetega, marveč tudi za druge sovaščane, ki imajo svoje njive v bližini najdenega žarišča.

Strokovnjaki so mnenja, da letos koloradski hrošč ne bo povzročil občutnejše škode, ker so bili pravočasno izvedeni vsi potrebni ukrepi za zatiranje. Vsekakor pa je izid borbe proti temu škodljivcu odvisen v veliki meri prav od kmetovalcev samih. Zaman so vse konference, sestanki in predavanja, če se prizadeti kmet takoj ne pozanima za uničenje škodljivega mrčesa.

Kmetovalce pa ponovno opozarjamo, naj skrbno kontrolirajo krompirišča in naj vsak, še tako majhen pojav takoj prijavijo Kmetijskemu nadzorništvu (ul. Ghega 6, I., telef. 86-73) ali pa Kmetijskemu poizkusnemu centru (ul. S. Nicolò 7, III., tel. 23-984).

Dokazi Ridgwayevih grozodejstev na Koreji

Kitajski bakteriologi raziskujejo okuženi mrčes, ki so ga imperialisti odvrgli na korejsko ozemlje.

Bakteriolog Wei Hsi, kitajski prostovoljec razkazuje dopisniku londonskega lista «Daily Worker» A. Winningtonu zaboje, v katerih ameriški napadalci odlagajo okuženi mrčes na Koreji.

Delegacija britanskih delavcev si ogleduje razstavljene ostanke bakterioloških bomb, ki so jih Američani odvrgli na Korejo.

ŠE NEKAJ O VPRAŠANJU CENTRALE ZA PASTERIZACIJO MLEKA

Marzotto se za centralo ne zavzema iz človekoljubnosti

Župan in odbornik za prehrano morata obvestiti občinski svet - «Patriotizem» z jugoslovanskim mlekom - Centrala v Trstu naj bi krila deficit podjetja v Torreselli

Se enkrat je glasovalni stroj funkcioniral, kot so hotele stranke večine, in je župan našega mesta postal za dobo štirih let tisti Bartoli, ki je dobro znan zaradi njegove jokavosti in tudi zaradi njegovega stališča glede vprašanja Centrale za pasterizacijo mleka in številnih škandalov, ki so se pojavili v zvezi s to zadevo.

Ljudje, ki nosijo odgovornost občinskih zadev, so se zaprli v svoje urade in so na vprašanja, na zahteve po pojasnilu odgovorili s politiko molka. Zakaj se je dala prednost grofu Marzottu in so se pustili ob strani drugi pobudniki izgradnje Centrale za pasterizacijo mleka, ki so pred njim postavili ta problem javnosti in občini? Zakaj se ni vztrajalo na stališču obrambe krajevnih malih proizvajalcev, t. j. malih kmetov, ki bodo morali prodati svojo živino, ker ne bodo mogli prodati mleka Marzottu? Zakaj se vsa zadeva ni predala Občinskemu svetu, kot bi morala napraviti župan in kompetenten odbornik? S podobnimi vprašanji in zahtevami po razčiščenju bi lahko nadaljevali v nedogled. A do sedaj se ni nobeden zmenil, da bi odgovoril na vse to in pojasnil vso zadevo.

Prav gotovo pa se problem Centrale za pasterizacijo mleka, ki se je spremenil v škandal, ne bo smel več zavlačevati. Prav tako se ne sme dopustiti, da bi se potisnil v kotiček pozabe, kot si želijo nekateri, ki imajo interes, da se tako zgodi Občinski svet se bo moral na svojih sejah — in to čimprej — zanimati za vso to nejasno zadevo. Vemo tudi iz zanesljivih virov, da se v raznih skupinah svetovalcev, in ne samo med svetovalci opozicije, pregledujejo papirji z namenom da se ta problem uradno načne, da se ga s krepkimi dokazi osvetli z vseh njegovih strani: z gospodarskega, socialnega in političnega vidika.

Vprašanje se bo razčlenilo z gospodarskega vidika, ker bo župan moral odgovoriti, zakaj se je občina — kot juridična inštanca — odpovedala svojemu delu interesa, zakaj ni niti postavila zahteve po kontroli v bodoči Centrali za pasterizacijo, marveč je nasprotno prodala zemljišče pri Montebeilu grofu Marzottu za ceno, ki je mnogo nižja od uradne cenitve. Zadeva se bo osvetlila iz socialnega vidika, ker Centrala za pasterizacijo ne bo nikoli navadno podjetje za predelovanje mleka, ker bi to pomenilo, da je grof Marzotto filantrop, ki likvidira svojo mogočno centralo v Torreselli — ki je že pasivna — za postavitev novega centra v Trstu, da ne bi Tržačani pili preslabega mleka... Za tako filantropično dejanje se kapitalist prav gotovo ne bo zavzel, ker skuša vedno monopolizirati nabavo in razpečevanje določenega blaga, da lahko s cenami dela kar se mu zljubi.

Ljudje, ki so navadno zelo dobro poučeni in se precej razumejo o mleku in njegovih... centralah, nas prepričujejo, da je prav centrala v Torreselli, ki je bila zgrajena za predelavanja 600 kvintalov mleka na dan in je sedaj pasivna, ker ga predeluje le polovico vzrok, da je njen lastnik začel pohod na naš trg za odpravo deficita v bilanci.

Vsa zadeva pa ima poleg vsega drugega tudi nekaj političnih odtenkov. Prav tisti ljudje, ki dajejo razumeti, da so podprli grofa, ker proizvaja «dobro italijansko mleko», bi morali vedeti, do obstaja neka pogodba o dobavi mleka iz Jugoslavije. To mleko za sedaj preko sežanskega bloka uvaža družba bratov Postir. Lahko se pa misli, da bo pozneje predstavljalo količino proizvoda, ki primanjkuje družbi Marzotta za kritje vseh mestnih potreb.

Tržaška občina se je v svoji akciji odkritega protekcionizma v pogledu grofa Marzotta težko kompromitirala v osebi župana in odbornika za prehrano. Politika oholega molka prav gotovo ne more odpraviti tega, kar prav za prav ni odgovornost, marveč pravcata krivda. Javnost hoče z vedno večjo vztrajnostjo vedeti, ali bo naš Higijenski urad poskrbel za to, da «garantira prebivalstvu popolno pristnost Marzottovega mleka, pasteriziranega v Trstu». Javnost bo pazljivo zasledovala vsak poskus monopola v pričakovanju, da bodo interpelacije in zahteve po pojasnilu prisilile župana, da odgovori na vse obtožbe, ki padajo nanj z raznih strani.

M. V.

Kulturni razvoj Varšave

Dopisnik moskovske «Pravde» v Varšavi je v svojem poročilu opisal kulturno življenje poljske prestolnice. V Varšavi je danes 16 zavodov za višjo šolo ko izobrazbo, ki štejejo približno 30.000 dijakov, nadalje 56 tehničnih zavodov ter nad 40 strokovnih šol razen poljske akademije znanosti ter desetine znanstvenih zavodov in organizacij.

V Varšavi izhaja 14 dnevnikov ter preko 250 revij. Stalno narašča tudi število gledališč, krožkov in domov kulture. Danes šteje Varšava 15 gledališč.

Titofašistični zločinci proti grškim otrokom

L. Kozmodemjanskaja, mati sovjetske ljudske junakinje Zoje, ki so jo Nemci ubili na zverinski način, je napisala naslednji članek:

Beograjski fašisti izvršujejo strašne zločine nad otroci grških patriotov.

Pred nekoliko leti, še pred razkrinkanjem titovske fašistične klike, so grški borci proti monarho-fašističnemu režimu poslali svoje otroke v sosedno Jugoslavijo v nadi, da jih rešijo strahot terorja, ki vlada v Grčiji. Nahajoč se v Titovih kremljih, so otroci grških patriotov postali žrtev najbolj gnusnega verolomstva.

Beograjski fašisti so odpeljali grške otroke v gore daleč od pogledov ljudi in jih razmestili za žično ograjo. Njihova pisma, ki jih pošiljajo svojim staršem v dežele ljudske demokracije in ki so polna žalosti, dokazujejo, da ti mali sužnji žive v nevzdržljivo težkih življenjskih pogojih.

«Prvič, nimamo dovolj kruha — sporoča Sofija Gelovska — drugič, nimamo oblek. Nimamo niti ene obleke. Oh, da bi samo videli, v kakšnem žalostnem stanju se nahajamo!»

Deset do dvanajst let stare dečke in deklice titovci uporabljajo za prisilno delo; silijo jih, da za košček kruha in krožnik črvivega boba nosijo kamenje, kopajo zemljo in opravljajo vsa mogoča težka dela. Zaradi najmanjšega protesta nadzorniki surovo pretepajo mladino, jo zapirajo v kleti, morijo z lakoto.

O strahotah in mučenju, kateremu so izpostavljeni otroci, tako piše Fotiade Todoros svojemu stricu: «Stric, živim v izgnanstvu v Srbiji. Mučijo nas, da bi nas prisilili delati...»

Kakor hitlerjevci, ki so s silo germanizirali otroke iz Sovjetske zveze, Poljske, Češkoslovaške in drugih dežel, kakor ameriški rasisti, ki skušajo izbrisati iz spomina sovjetskih otrok vsako predstavo o domovini, tudi titovski zločinci uporabljajo slične metode teh rabljev, da bi pristili grške otroke, da pozabijo materin jezik. Titofašisti s silo raznarodujejo otroke in jih silijo, da govore srbski.

Težko si je predstavljati, kakšno strašno bodočnost pripravljajo otrokom beograjski rablji.

«Nam, malim deklicam so rekli da gremo v Sent Vid — piše svojemu očetu Sultana Fitiadi — zato smo se uprle. Oni so zvečer prišli s policisti. Papa, nisem uspela da preštejem policiste. Bilo nas je 58. Najprej so nas potisnili v kot in potem začeli pretepati; lomili so nam roke, tepli po glavi Od udarcev so nam počrnele noge. Ker se nismo hotele postaviti v vrsto, so nas s silo vrgli v tovorni avto, ne oziraje se pri tem na naše solze».

Takšnih pisem je mnogo. Teh pisem malih sužnjev ni mogoče čitati, ne da bi se človek jezil. Otroci prosijo v pismih, da se jih reši iz titofašističnega ujetništva.

Titovski zločinci se ne ozirajo na uradne zahteve staršev, ki hočejo, da jim jugoslovanska vlada vrne otroke.

Beograjski oblastneži sodelujejo z grškimi monarho-fašisti. Smatrajoč otroke grških patriotov kot talce, so jih titovski zločinci že mnogo predali atenskim oblastem. Nedavno so bile grškim monarho-fašističnim oblastem predane štiri skupine otrok. 16. marca pa je bila odpravljena v Grčijo peta skupina otrok grških patriotov.

Zločini, ki jih vrše titovci proti grškim otrokom, so izzvali veliko vznemirjenje v vrstah naprednega človeštva, ki ne bo odpustilo titovcem tega podlega zločina!

L. KOZMODEMJANSKAJA

Brez zavijanja

To se je zgodilo 15. maja t. l. v britanski spodnji zbornici. Vstal je konzervativni poslanec Cyril Osborne, borzni agent in lastnik večjega števila tekstilnih tovarn in začel govor, s katerim je nemalo prestrašil svoje kolege. Dejal je, da se je za Veliko Britanijo in ZDA pojavila velika nevarnost in da je zato treba podvzeti primerne ukrepe, ki naj jo čimprej odvrnijo, ker bosta drugače obe deželi pahnjeni v veliko nesrečo. Pozival je tudi, naj se čimprej sestavi «načrt» za odvrnitev te nevarnosti. In končno, ko je že vsem poslancem zastala sapa, je Osborne dejal, da bo ta nesreča navalila na Anglijo in ZDA, če se bodo mednarodna vprašanja... mirno rešila. Osborne je dejal, da se bo pojavila v primeru pomirjenja v svetu največja kriza v zgodovini Anglije in da je zato treba napraviti vse, da se to prepreči, t. j. da se začne izvajati načrt borbe proti «gospodarskim posledicam pravega miru».

Istega dne je minister Hopkins v odgovorih zagotovil spodnji zbornici, da «ne verjame, da bi se mogla pojaviti situacija, o kateri govori poslanec Osborne».

Vsekakor je sedaj jasno, kdo se boji miru kot hudič blagoslovljene vode in kdo nima nobenega interesa, da bi v svetu prišlo do pomiritve in do rešitve vseh spornih vprašanj. Kako naj ljudje zdrave pameti verjamejo zagotovilom Trumana in Churchilla, da se oborožujejo le v obrambne svrhe, ko jih njihovi poslanci na kolenih prosijo, naj ne dopustijo, da bi se pojavila «nevarnost miru»?

NASVETI BRALCEM

V. S. DOLINA: — Slišal sem, da nameravajo ustanoviti v Boljuncu središče za umetno oplojevanje živine. Ali je to oplojevanje naravno in primerno?

ODGOVOR: — O tem vprašanju se je že mnogo razpravljalo, govorilo in pisalo. Posebno v današnji dobi, ko so silno razširjene spolne bolezni živine, je umetno oplojevanje zelo koristno in potrebno. Zato ni treba imeti do tega nikakih predsodkov. O tem vprašanju smo priobčili poseben članek v našem listu z dne 26. januarja t. l. (Če lista nimate na razpolago, ga lahko dobite pri naši upravi, odnosno na uredništvu v ulici Montecchi, 6 II. nadstr.)

S. H. OPCINE: — Prosim vas, da bi me seznanili z receptom za pripravo orehovca.

ODGOVOR: — Sedaj je najprimernejši čas za pripravo orehovca. Naberite kakih 10 orehov, zrežite jih na drobne kosce, stresite v kompotno steklenico, nanje pa nalijte 1 liter dobrega žganja. Da bo orehovec imel še boljši okus, pridenite par nageljnovih žbic, skorjo cimeta in nekaj muškatovega cveta. Nato postavite zamašeno steklenico za približno 15 dni na sonce. Medtem steklenico večkrat potresite, da se dobro premeša. Nato skuhajte 1/4 kg sladkorja v 1/4 litru vode in ko je ohlajeno, primešajte žganje, v katerem so se močili orehi. Žganje precedite skozi prteno krpo. Tako dobite prav dober domač orehovec. Ta je zelo dober in lahko rečemo zdravilen, povrh tega pa je tudi poceni.

N. N. IZ BOLJUNCA — Rada bi se izučila za otroško vrtnarico, pa ne vem, kje je taka šola.

ODGOVOR: — Metodične šole za otroške vrtnarice v Trstu nimamo. Za nas pride v poštev samo tovrstna zasebna šola v Gorici, ki ima seveda pravico javnosti. Točnega naslova pa zaenkrat nimamo.

Zaključna slika s šolske prireditve na Kontovelu

JANKO KERSNIK

TESTAMENT

1. POGLAVJE

Ob veliki cesti, ki teče iz Ljubljane proti Celju, stoji v majhni vasi že blizu kranjsko-štajerske meje velika dvonadstopna hiša, v katero se menda oko vsakega potovalca, ki prihaja mimo, ozira z nekakim začudenjem, češ, kaj hoče ta obširna stavba v samotni, divji dolini? Dandanes poslopje v resnici, nima nobenega pomena na tem mestu. Ves promet se je preselil na železno cesto v Savski dolini. Domače industrije ali razširjenih obrtov, ki bi potrebovali večjih prometnih sredstev, tukaj ni in visoko gorovje, ki spremlja cesto ob obeh straneh, priča s svojim sivim skalnatim pobočjem, da je zadnji važni del premoženja prebivalcev te doline, gozd in les, že romal iz nje.

S prometom iz lesom je izginilo tudi blagostanje prebivalstva ob cesti: koder se stavi nova hiša, vedno je le borna koča, in malo je boljših izjem med njimi; stare stavbe pa so ali bodo v malo letih le razvaline, tožne priče vedno veljavnega zakona, da se mora mali klanjati velikašu, da mali lokalni ali zasebni interes izginja pred velikim, splošnim interesom.

Ono poslopje, o katerem smo zgoraj izpregovorili, je taka priča. V dve nadstropji je zidano in z opeko krito. A danes na slemenu ni več robnikov, pod kapom je odpadel ves omet in široke vlažne lise, ki se kažejo na čelu in nad oboki, pričajo jasno, da sedanjemu gospodarju ni moči ali ni več za to, primerno vzdrževati poslopje. V drugem nadstropju so okna večinoma pobita in leseni okvirji so trhli, tam gori očitno nihče ne stanuje; v prvem pa je videti nekoliko novih popravil, toda vse le tako surovo, slabo tesano ali na debelo ometano, da mora vsakdo soditi, da se je zgodilo le, ker je bila skrajna sila in potreba, in da se je žrtvovalo le, kar najmanj je bilo moči.

Na dvorišču pred hišo stojita dve lipi, v sredi med njima pa kamnita miza, nagnjena na stran, tako, da ni moči kozarca postaviti nanjo, da ne bi zdrknil na tla. Lipi sta stari in ravni in, ko bi ne bili tako neusmiljeno obsekani, da sta slični cvetnonedeljskima butarama, delali bi krasno senco. Pa saj ni nikogar, da bi se senčil pod njima. Celo trudni popotnik, ki pride mimo, krene dalje; kraj je prepust in presamoten in celo gosta, temno zelena trava, krijoča široko, do ceste segajoče dvorišče, in ki raste rada na starem tlaku, katerega je ugladila in potem zapustila človeška noga, privabiti ne more nikogar, da bi zleknil na nji trudne ude.

Tako je dandanes.

Pred štiridesetimi leti pa je bilo drugače. Stransko gorovje po vsej dolini je bilo temno zaraščeno s smreko in borovjem. Po veliki cesti se je čulo dan za dnem, uro za uro ropotanje težkih tovornih voz, kričanje voznikov in vesel glas roga, katerega rdeče opravljeni postiljon ni dal od ust, češ: «pošta je prva, ogni se s tira».

Pa tudi poslopje, o katerem smo gori pripovedovali, lipi pred njim, dvorišče in vse okrog, je kazalo drugo lice. Tedaj je bila tu velika krčma, kjer so zlasti tržaški vozniki radi prenočevali. Hiša sama je bila v najboljšem stanju, na desni in levi strani obširnega dvorišča so se raztezali prostorni hlevi, spodaj ob cesti pa lepo ograjen vrt; pod košatima lipama pred hišo krog široke kamnite mize pa so sedali ob vročih poletnih dnevih vozniki, potniki in trgovci ter se krepčali pri dobri kapljici, ki jo je točil vsem voznikom od Trsta do Dunaja poznani in čislani krčmar Topolščak. Vedeli so, da je tam vse dobro spravljeno, ljudje in živina, in tudi končni račun ni prehud. Gospodar sam je imel okoli petdeset let, bil je širokopleč, srednje, skoraj bolj majhne postave, okroglega, rdečeličnega obraza, vedno do čistega obrit, opravljen na pol gosposko, na pol kmetsko, in v vsem svojem ravnanju gibčen in uren kakor mladenič dvajsetih let.

Miklavž, ali «gospod Topolščak», kakor so ga nazivali tujci in tudi gospoda iz bližnjih uradov, dasi ravno so ga domači kmetje, ki so ga poznali od mladih nog, vedno le tikali, je bil vdovec. V mladih letih je prehodil nekoliko sveta, naučil se nemškega in italijanskega jezika, po očetovi smrti pa je prevzel domače posestvo, se oženil in po svoji pridnosti in sreči postal kmalu eden najimovitejših posestnikov svojega okraja. Od otrok mu je ostal edini sin, drugi trije so pomrli in pred malo leti še žena. Odslej mu je pomagala sestra, tudi že priletna, pri gospodinjstvu, sin Andrej pa je obiskoval že višje šole v Ljubljani.

Bilo je lepega poletnega popolne, ko je zadonel od zahodne strani doline, po kateri se vije velika cesta mimo Topolščaka, tenek glas poštnega roga, naznanjajoč ob tem nenavadnem času, da se bliža poseben voz ali «extra pošta», kakor so dejali domačini. Krčmar Topolščak je bil tega glasu vedno vesel, kajti vedel je, da od potnikov, ki se poslužujejo tega prevoznega sredstva dobi kaj več, in zato je tudi danes pritekel na dvorišče in čakal pod lipama, kaj mu pripelje naznanjeni voz.

Bil je še doli pod klancem, preko katerega ni mogoče drugače nego korakoma.

«Bode pa že spet kaj — zate, Miklavž! se oglasi eden izza mize, kjer so sedeli trije pivci, očitno domačini. Govornik je bil majhen, suh možič, zarjavelega, skoraj črnikastega obraza in že postaran, a izpod košatih obrvi mu je zrlo dvoje majhnih svetlih oči tako živo in zvito, da sta dajali neznatni osebi lastnika nekaj čisto posebnega.

«Ej, Tomaž, saj tudi tebi včasih kaj pripade!» zavrnil je krčmar malo porogljivo. «Kako pa je bilo tedaj, ko si onemu pozabljivemu Francozu toliko časa roko pod nos molil, da si imel kmalu več v mošnji nego on?»

«Tebi pa ni treba rok moliti, Miklavž; ti kar pišeš, prijatelj, pišeš s kredo na mizo pa ti lete dvajsetice nanjo, in še mar ti ni, se-li Francoz ali Tržačan ali najsibo, kdor hoče, kislo drži ali ne! No, le čakaj. Topolščak! V nekaj letih, pravijo, bo železna cesta tam doli za Savo gotova, potem boš pa vesel, če bo Piškurjev Janika vsake kvatre dal pri tebi za polič tekpovca».

«Ti boš pa hodil za bobom, kakor kobila za deteljo! zagodrnjal je krčmar malo nejevoljno. Opomin na železno cesto mu ni bil prijeten.

V tem je že pridrdral težki poštni voz, katerega so vlekli štirje konji; prvi par je vodil jahač, ki je sedel na vajetnem konju, drugega pa postiljon z visokega sedeža; leta je že od daleč migal z bičem v znamenje, da se voz tu ustavi.

Topolščak je hitel k vratom, da pomaga prišlecem izstopiti; a poštni spremljevalec, ki je sedel v vozu, mu je namignil, naj počaka.

«Bolnika imamo, ne vem, kaj bo z njim!» je pristavil.

Krčmar pokliče sestro Uršo in tudi Tomaž, ki je doslej le radovedno gledal semkaj izpod lipe, se je pridružil.

Vzdignili so postarnega, bledega gospoda in ga odnesli v vežo. Bolnik je bil tako slaboten, da ni mogel stati, niti sam sedeti ter je venomer pokašljeval in tiščal robec na usta. Rdeče lise na robcu so pričale, da se mu je bila ulila kri.

«Po gospoda pošljimo, po gospoda — umrl bo!» je stokala Urša.

«Molči, molči,» je zavrnil Topolščak. «Počakaj, ga bo-li hotel -gospoda ali ne!»

Hotel je še nekaj pristaviti, toda pogled na prestrašeno lice tujčevo mu je vdal misel, da on morda ume slovensko in ni se bil zmotil.

«Po zdravnika pošljite», je šepnil potnik siloma, «in postelj, postelj mi pripravite!»

Po zdravnika poslati ni bila tako majhna stvar. Na Vranskem in na Prevojah, kjer je stanoval po eden, je bilo z vozom poldrugo uro. Pa Topolščak ni dolgo pomišljal. Z vranskim padarjem — kakor so ga imenovali po dolini — sta bila prijatelja; poslal je takoj hlapca z urnim konjičem tja.

Med tem pa so bolnika spravili v čedno sobo v drugem nadstropju in postiljon je prinesel več težkih kovčkov za njim. Tomaž mu je pomagal.

«Brez groša pa ni ta dedec,» je šepnil na stopnicah, «ker vozi toliko s seboj; pa še tako težko je vse, tako polno; od kod pa je?

(Nadaljevanje prihodnjič)

TU PA TAM...

DOKTORSKA «POZABLJIVOST» — *Gospod dr. Mirco Adami, titovski kandidat v dolinski občini je torej pogorel, in kar... dvakrat. Prvič kot bodoči župan in drugič kot svetovalec. Kaj se hoče, tako smolo imajo lahko samo dohtarji, ki zaradi prevelike «učenosti» v določenem trenutku «pozabijo» celo na ime lastnega očeta. To se je namreč pripetilo dr. Adamiju, ki si je preskrbel listine, na katerih se je kar nenadoma pojavil popolnoma drugi oče — Friderik. Kar čez noč je postal Adami Friderik od Friderika, očeta Franca pa je baje nekje pozabil, kot oče, ki je šel k velikonočni spovedi skupno s sinom, pa ga je pustil za plotom... Kaj bi se torej sklicevat na poitalijančevanje priimka in fašistične zakone, kar vse skupaj nima nobenega opravka z zadevo. Res je, da je fašizem pačil slovenske priimke, vendar pa nam ni znano, da bi komu prekrstil očeta. Ce je bil, n. pr. oče Francesco je tudi živel in umrl kot Francesco in nikomur se ni sanjalo, da bi ga spremenil v Federico. Sicer pa se taki očetovski «preporodi» iz Franca v Friderika lahko pripetijo samo «učenim glavicam», ki se jim zdi preveč poniževalno, da bi prišle k občinskemu tajniku in izpolnile zakonske predpise glede dokaza pismenosti.*

GLADOVNA STAVKA V BORSTU — *Nekateri titovski in liparski voditelji v Borštu so iz same žalosti ali morda tudi «ihte» stopili takoj po volitvah v gladovno stavko. ki so jo omejili tokrat samo na uživanje kruha. Nič več ne zahajajo v pekarno po kruh. Ne vemo sicer koliko časa nameravajo vztrajati v tej stavki, ki po drugi strani ne zbuja v vasi prav nobenega zanimanja. Indijski fakir Reikan, ki se je dal zapreti v stekleno krsto in hoče prekositi vse rekorde v gladovanju, je vsekakor bolj zanimiv in praktičen od tistih par borštanskih tito-liparskih «fakirjev».*

KAJ PA NJEGOVA «TOPOLINO»? — *Titovski «novinar» pri «Primorskem», ki se podpisuje z D. H. in še do danes ni našel toliko korajže, da bi svoje «umotvore» podpisal s polnim imenom, se kaj rad zaletuje v tov. Golubovića in druge jugoslovanske politemigrante ter jih pita s «karierizmom». Ker že hoče govoriti o karierizmu, pa naj bi povedal, kako je prišel do lepega osebnega avtomobila znamke Fiat, mod. 500 z evidenčno tablico TS 10772.*

TO SO VAM DOBRO INFORMIRANI — *«Primorski dnevnik» te stalno in hitro obvešča o vseh dogodkih v svetu» — s tako reklamo si skuša slovenski «Piccolo» pomagati na noge. Kakšne so njegove prave zmožnosti «obveščanja» pa nam dokazuje že sam kratek komentar v članku o koloradskem hrošču, ki je bil objavljen prav v isti številki, kjer pravi, da bi morala VU uzakoniti obvezno borbo proti koloradskemu hrošču. Tako dobro so pri «Piccolu» obveščeni, da še danes ne vedo za obstoj ukaza št. 26, ki ga je izdala VU 11.12.1948, na podlagi katerega je zatiranje koloradskega hrošča obvezno. Mislimo, da bi bil vsak komentar odveč.*

Protikomunistična histerija talarjev

Skoraj v vsaki številki našega časopisa «Delo» čitamo, kako se po raznih vaseh slovenski duhovniki spuščajo v odkrito propagando proti delovnemu ljudstvu. Tako smo tudi pri nas v Štivanu imeli priliko slišati «dušnega pastirja», kako je s prižnice izražal svoje veselje ter se čutil presrečnega, ker v nabrežinski občini niso zmagali komunisti, češ da bi v nasprotnem primeru veliko gorje zadelo vaščane, občane in njega samega. V svojih pridigah je g. župnik večkrat napadal posamezne osebe in, čeprav jih ni poimensko imenoval, je bilo vsem jasno, da misli na kandidatko K. P. Krošelj Cito, češ, da ima res lep glas, a da njemu osebno ne ugaja, čeprav poje že nad 20 let v cerkvi in jo vsi ljudje spoštujejo. Tako se je torej onemogočilo sodelovanje tov. Cite Krošelj v cerkvenem zboru iz čisto navadnega nečastnega politikantstva.

Vsem duhovnikom v nabrežinski občini, posebno pa duhovniku iz Devina svetujemo, naj si rajši malce ogledajo nekatere kandidate tito-liparske liste, pa se bodo takoj prepričali, da so v tej listi ljudje, ki niso krstili svojih otrok in da so med njimi titovski voditelji, ki se strinjajo in podpirajo ukrepe titovske vlade proti veri v Jugoslaviji.

Za časa volilne kampanje, toliko v vednost g. župniku, je «Katoliški glas» delal za titovske kandidate veliko reklamo ter jih z vsem navdušenjem priporočal volivcem. Tako je pač ukazal g. Santin, čeprav vemo, kako ceni Slovence.

Morda pa se devinski duhovnik, ki je pred nekaj leti priromal iz titovskega «raja», razburja tudi zato, ker si vse do danes niti s protikomunistično propagando ni mogel pridobiti pri domačinih vsaj nekoliko simpatij. Rezultati devinskega volišča pa nam dokazujejo, da je ljudstvo ostalo zvesto Komunistični partiji, da je K. P. kljub vsej protikomunistični histeriji raznih frakov in talarjev najmočnejša stranka in se po volitvah stalno krepi.

STIVANEC

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

SVEČANA PROSLAVA ANTIFAŠISTIČNIH ŽRTEV V RIŽARNI

Enotno zoperstavimo se fašizmu in vojnim načrtom

Povorka iz trga Garibaldi do Rižarne - Govora tov. Bidovca in tov. Alessandrinijeve

Letošnja proslava mučenikov Rižarne, ki jih je nacifašistična zver pepelila v bojazni, da ne bi celo njihova mrtva trupla predstavljala znak odpora, je bila veličastna manifestacija protifašistične odločnosti, miroljubnosti naših ljudi, resno svarilo vsem, ki obnavljajo metode nacizma.

Dolga, molčeča, povorka se je sestavila na trgu Garibaldi in se podala v Rižarno. Ljudje, ki so se je udeležili, so nosili desetine in desetine vencev, ki so bili najboljši dokaz, kako se naši ljudje spominjajo svojih junakov, padlih, mučenikov, kako se oddolžujejo njihovemu spominu, kako ne bodo dopustili, da bi se ponovile grozote druge svetovne vojne in kako bodo budno pazili na svoj najdražji zaklad: na življenje.

V Rižarni je tov. Marija Barut-Karleta po nastopu godbe Rinaldi in pevskega zbora «Velesila», ki sta zaigrala, odn. zapela himno «Žrtvam», svečano otvorila proslavo in podala besedo prvemu govorniku tov. Stanetu Bidovcu, ki je v svojem kratkem nagovoru proslavil mučenike Rižarne in se spomnil 11. obletnice hitlerjevskega napada na Sovjetsko zvezo, kateri se imamo zahvaliti, če danes lahko še živimo, če je bil nacifašizem strt. Dejal je, da so se našli ljudje, ki nadaljujejo delo nacistov, morijo ljudi, se poslužujejo najogabnejših sredstev. V Jugoslaviji so zrasla taborišča, v katerih hirajo desettisoči ljudi; v Koreji se po taboriščih morijo ujetniki, medtem ko se uporablja bakteriološko orožje proti prebivalstvu. Tov. Bidovec je pozval na enotnost proti fašizmu italijanskega jugoslovanskega ali kakršnega koli izvora; razkrinkal je titopendentistično kliko, ki si lasti naziv antifašizma, medtem ko je sodelovala s fašizmom, z veseljem in hlapčevstvom sprejela naciste in danes prav tako hlapčevsko služi Amerikancem in Titu.

Prof. Ada Alessandrini je v svojem lepem in učinkovitem govoru, kateremu je zbrano občinstvo sledilo z velikim zanimanjem, orisala položaj, ki je nastal, od kar so drugi ljudje začeli prevzemati dediščino Hitlerja in Mussolinija in z istimi metodami izvršujejo vnebovpijoče zločine proti človeštvu.

Prof. Alessandrini je dejala, da so danes antifašistične in miroljubne sile močnejše, ker so se združile, ker predstavljajo mednarodno silo «brez orožja, ki bo premagala orožje». Padli ne smejo preklinjati žive. Zato pa se morajo vsi ljudje upreti vsakemu poskusu, da bi se sprožila nova vojna, ki ne bi prizanesla nobenemu. Govornica je poudarila, da se mora prav v Trstu ustanoviti široka fronta proti fašizmu, ki se v tem mestu pojavlja v stari Mussolinijevi in v novi Titovi obliki. Nato je orisala veličastno borbo, ki jo narodi sveta vodijo proti imperializmu, za ohranitev miru. Pozvala je vse ljudi, naj zahtevajo konec vojne na Koreji in obsodijo uporabo bakteriološkega orožja. Na koncu svojega govora je ponovno posvarila pred fašistično in vojno nevarnostjo in poudarila važnost protifašistične in miroljubne fronte

„Trdnjava" se je zrušila

Naše trditve, da je vsak glas, ki bo oddan za tito-liparske liste, glas za Tita, to je plebiscit za priključitev slovenskega podeželja k Jugoslaviji, so skušali titovci v volilni kampanji na vse načine pobijati. Po volitvah pa so se popolnoma razkrinkali in to nam najboljše dokazujejo njihove izjave, ki so jih dali prejšnji teden nekaterim vaščanom iz Boršta.

V Borštu so namreč titovci odbili kar 14 dovoljenj za nedeljski izlet v Postojno, čeprav je delalo vse njihovo slovensko in italijansko časopisje za ta izlet naravnost hrupno reklamo, ki je skoro prekašala ameriške reklamne šlagerje za Coca-Colo. Ko so jih presenečeni vaščani vprašali za vzroke teh nepričakovanih omejitev, so jim dali titovski podrepniki dokaj značilen odgovor in sicer, da ne morejo dobiti dovoljenja, ker so volili proti Jugoslaviji. In prav tu je titovski osel zdrknil na led. S temi izjavami in ukrepi so titovci torej, čeprav nehote, priznali, da so bile naše trditve pravilne.

Kdor je volil proti Titu, je postal «nezanesljiv». S svojim postopkom proti izletnikom iz Boršta, pa so titovci sami potrdili, da je v tej vasi, ki so jo vedno smatrali kot tito-liparsko trdnjavo, precej «nezanesljivih». «Trdnjava» se je torej zrušila!

Veselici v Dolini in Križu

Jutri 29. t. m. od 17. ure dalje bo v gozdiču pri Dolini velika ljudska veselica, ki jo organizira krajevna sekcija KP kot proslavo zmage na volitvah. Govorila bosta tov. Karel Siškovič in Giorgio Jaksetich. Na sporedu je nastop pevskih zborov in godbe. Sledil bo ples. Poskrbljeno bo za pristno domačo kapljico in druge pijače ter mrzla jedila.

Avtobusi vozijo v Dolino z naslednjim urnikom (iz avtobusne postaje v Trstu): ob 12.30, 13.15, 14.30, 15, 16, 16.30, 17 in 18.10. Ob 14. in 16.15 pa vozi avtobus samo do Domja.

* * *

V nedeljo 29. t. m. ob 16. uri na tradicionalni praznik Sv. Petra in Pavla priredi Prosvetno društvo iz Križa koncert. Na ta tradicionalen praznik je vabljeno vse domače prebivalstvo. Koncert, ki ga bo izvajala domača godba bo na Križadi. Po koncertu pa bo ples in prosta zabava. Preskrbljeno je za dobro domačo kapljico.

Danes ob 18 bo otvoritev Velesejma

Danes 28. junija ob 18 se bo otvoril Tržaški velesejem, ki se bo zaključil 13. julija. Letos bo občinstvo lahko obiskalo Velesejem takoj po njegovi uradni otvoritvi.

Kot smo že zadnjič pisali, je letošnji Velesejem boljše organiziran, ker bo imel razstavi kave in lesa, t. j. dveh artiklov, za katera se naša trgovina zelo zanima. Tudi obrtniška razstava bo resnejša, ker jo prireja ustanova, ki se je v takih rečeh specializirala.

Naša dolžnost je, da objektivno priznamo vse, kar je bilo storjenega za izboljšanje tega važnega faktorja naše trgovine. Istočasno pa je tudi naša dolžnost, da podrobneje kritiziramo vse pomanjkljivosti, ki ovirajo razmah Velesejma in zožujejo njegov pomen in njegovo delovanje.

Predvsem moramo ugotoviti, da prostor, odrejen za Velesejem ne odgovarja njegovim potrebam. Ce objektivno gledamo na to dejstvo, prihajamo do ugotovitve, da to ni Velesejem, marveč... «Malisejem». Mislimo, da bi oblast morala uvideti tudi važnost površinskega razširjenja te važne ustanove. Ni resno, da je površina našega Velesejma tako omejena, medtem ko vsi vemo, da je prav prostor v vseh drugih mestih, kjer se ta hvalevredna pobuda razvija, eden izmed pogojev za njegovo boljše funkcioniranje. Dobro bi bilo, da bi se Velesejmu dalo na razpolago več fondov, ki naj bi služili za njegovo površinsko razširitev, za njegovo boljše funkcioniranje.

Do sedaj pa se okupacijska oblast in prav tako tudi De Gasperijeva vlada, ki toliko kriči na vse vetrove, da vzdržuje naše mesto, nista zmenili, da bi denarno podprli Velesejem. Naši veletrgovci, industrijci, bančne in zavarovalne ustanove se do sedaj niso zmenili, da bi Velesejem podprli. Ali je morda premalo zanimanja za to ustanovo? Ali ni v njihovem interesu? Mislimo, da so te podpore v interesu našega mesta in zato v interesu vsega prebivalstva. In to bi moralo zadostovati. Za Velesejem mora oblast skrbeti, ker je to njena dolžnost. Le tako bo lahko postal poslovno središče, kar bo nedvomno velik doprinos gospodarstvu našega mesta.

PO ZASLUGI KOMUNISTIČNE UPRAVE

Tudi Botač bo imel v kratkem elektriko

Tudi Botač, najmanjša vasica, ki leži v skrajnem predelu dolinske občine, bo imela v doglednem času električno razsvetljavo. Ta vest bo nedvomno zelo razveselila prebivalce malega naselja.

Demokratična občinska uprava si že par let stalno prizadeva za uresničitev teženj te male vasice. Končno je v svojih prizadevanjih tudi uspela. Urad za elektrifikacijo pri inšpektoratu za javna dela je te dni zagotovil, da je že nakazana potrebna vsota za napeljavo elektrike. Dela za napeljavo, ki jih je prevzela družba SVEM, se začnejo te dni.

S tem je komunistična uprava dolinske občine udejstvila že eno točko volilnega programa, ki ga je naša lista predložila na zadnjih volitvah. Da bodo ime'e sedaj vse vasi dolinske občine elektriko, je najboljši dokaz premočrtne in nepristanske občinske politike komunističnih upraviteljev.

Dr. Adami je imel smolo

Že pred enim tednom smo pisali o «smoli», ki jo je imel dr. Adami, vulgo Adamič na prvi seji novoizvoljenega občinskega sveta v Dolini, na kateri je verifikacijska komisija ugotovila, da omenjeni nima vseh dokumentov v redu. Iz akta, ki je bil sestavljen in overovljen pred notarjem je razvidno, da je Adami Friderik sin Friderika. To seveda ne drži. kajti na anagrafskem uradu je zapisano, da se njegov oče imenuje Franc. Še danes ne moremo razumeti, kako to, da se brihtni doktor ni zavedel te napake pravočasno. Se otrok, ki hodi v osnovno šolo zna razločiti ime Franca od Friderika.

Pa to še ni vse. Zakon določa, da mora vsak izvoljeni svetovalec v roku 10 dni po izvolitvi dostaviti občinskemu uradu potrdilo o pismenosti, t. j. šolsko spričevalo; če pa tega nima, lahko napiše pred pričami in pred občinskim tajnikom par stavkov, kar tudi zadošča. Dr. Adami tega ni izpolnil. On pravi, da ni imel pri rokah overovljenega prepisa doktorske diplome. To seveda ne drži. kajti nihče ni od njega zahteval, da mora dostaviti občini prav prepis omenjene diplome. Prav lahko bi napravil tako kot vsi ostali svetovalci, ki so na občini napisali po par stavkov. Seveda, to bi bilo za Adamija «poniževalno». In tako se je raje igračkal z zakoni, misleč, da za njega ne veljajo v taki meri, kot za druge navadne zemljane, morda zato, ker je «doktor»... Prav gotovo pa ni pomislil na «smolo», ki mu jo utegne roditi tako igračkanje.

Za titovce, za njihove petoliznike liparje, za pisune «Primorskega dnevnika» in za trobila koprskega radia je seveda spričo vsega tega Adami «žrtev kominformističnih spletk». Vsi ti trde, da je kominformistična večina na občini napravila to «provokacijo», zato, da bi se odkrižala «zavednega» in borbenega Slovenca...».

No, o tem bi se lahko na dolgo in široko razpisali, pa za danes naj zadostuje le to: Doliski občani najbolje vedo, do kje sega Adamijeva «zavednost». Prav gotovo še vsi pomnijo da je bil Adami oficir italijanske kraljevsko - fašistične vojske. Odveč bi bilo na tem mestu podrobneje naštevati, da za zavedne Slovence ni bilo prostora v oficirskih vrstah omenjene vojske. Vsako sodbo o tem prepuščamo bralcem samim.

Jutri 29. t. m. bo v krožku «Dugolin» na Pončani (gostilna Paradiso) praznik miru, ki ga organizira krajevna sekcija. Prisostvoval bo tov. Angel Franza, tajnik Tržaškega odbora miru.

TEDENSKE NOVICE

V torek popoldne so stavkali v tovarni mila «Adria». Stavka se je nadaljevala tudi v sredo. Od torka dalje so delavci ukinili vsako nadurno delo. Do stavke je prišlo, ker je ravnateljstvo tovarne odbilo delavske zahteve za mesečni povišek plače v znesku 2.000 lir. Ravnateljstvo pa je stavilo naravnost nesramno ponudbo in sicer 600 lir za poročene in 400 lir za neporočene, vsota, ki naj bi se izplačala samo enkrat. Sindikalni organizaciji sta se temu zoperstavili ter predlagali v primeru, da gre za fiksno izplačilo, najmanj 10.000 lir.

*** Včeraj je «Združenje Trst-ZSSR» otvorilo v krožku «Kraljič» lepo in zanimivo razstavo sovjetske knjige in literature. Ta pobuda je bila organizirana skupno z Zvezo demokratičnih žena STO, ki razstavlja krasna ročna dela, ki jih je vezlo nad 50 žena in mladink. Razstava bo odprta do ponedeljka 30. junija.

*** Prejšnji četrtek se je pred sodiščem zopet obravnavala civilna zadeva sodnijskega izgona demokratičnih organizacij iz stavbe v ul. Montecchi 6. Kakor znano je pravdo sprožilo titovsko tiskarsko podjetje. Kljub titovskim prizadevanjem, da bi sodnijskim potom uresničili svoje mahinacije, je zastopnik šentjakobskih demokratičnih organizacij dosegel, da se bo o zadevi razpravljalo 9. avgusta t. l.

* * *

V četrtek prejšnjega tedna je ena sama prometna nezgoda zahtevala smrtno žrtev, 2 osebi pa sta bili težko poškodovani. Pri Sv. Ani sta trčili dve motorni vozili. Pri trčenju so se poškodovali 42-letni Ernest Bucaj iz Skednja 646, 38-letni Ivan Hrovat iz Milj, ki je preminu isti večer, in 59-letna Caterina Bilucaglia por. Pugliese iz Izole. Bucaj ima globoko rano na levem kolenu in zlomljeno levo nogo. Zdraviti se bo moral kake 3 mesece.

*** V soboto popoldne so prepeljali v tržaško bolnico 14-letnega Pavla Petelina iz Mavhinj, ki je padel na trgu Libertà. Pri nesrečnem padcu se je ranil na nogi in odnesel še druge lažje poškodbe. Zdraviti se bo moral približno 10 dni.

*** V ponedeljek so sprejeli v tukajšnjo bolnico 26-letnega Livija Karla Albija s Kontovela 215, ki se je ponesrečil z motornim vozilom nekje v bližini Opatije. Nesreča se je pripetila okrog 1.30 zjutraj. Toda šele okrog 5. ure je privozil mimo kraja nesreče neki tovornik, ki je ponesrečenca prepeljal do obmejnega bloka na Pesku. Civilna policija je nato poskrbela za prevoz v tržaško bolnico.

*** V torek zvečer so našli v morju in sicer v bližini Grljana truplo ženske, oblečene v črno kopalno obleko. Agent finančne straže, ki je prvi opazil utopljenko, je povlekel truplo na kopno ter poklical civilno policijo in RK. Truplo neznanke so po sodnem pregledu odpeljali v mrtvašnico splošne bolnice, kjer jo je pozneje identificiral njen mož dr. Guiscardo Germanic, stanujoč v ul. Battisti. Žena, ki je odšla v prvih jutranjih urah na kopanje, je zaman čakal ves dan. Tragično smrt je pripisati nesreči.

*** V sredo popoldne so agenti civilne policije opazili v bližini pomola Fratelli Bandiera morskega psa, ki je baje dolg 1 meter.

* * *

VU je te dni izdala predpise glede civilne namestitve in delovna razmerja državljanov, ki so proglašeni za pogrešane zaradi vojnih dogodkov ali dogodkov v zvezi z vojnim stanjem. V to svrho je bil izdan ukaz št. 121.

Z ukazom št. 119 je VU spremenila nekatere ukrepe, ki se nanašajo na fizično in gospodarsko zaščito delavk med nosečnostjo in po porodu.

V dneh od 19. do 25. t. m. se je v tržaški občini rodilo 63 otrok in 1 mortvorojen, umrlo je 45 oseb, porok je bilo 45.

V tem tednu zopet stavke kovinarjev kompleksa C.R.D.A.

Stavkali so v ponedeljek in četrtek - Prepoved dveh sindikalnih zborovanj
Po 34 dneh borbe so se delavke konopljarne zmagoslavno vrnile na delo

Vodstvo Delavske zbornice je v tem tednu še enkrat izdalo interese delavcev CRDA, ki se že dalj časa odločno borijo za dosego boljših življenjskih pogojev. Kakor v Tržiču razbijaški sindikati, tako je v Trstu DZ podpisala z ravnateljstvom ladjedelnic sporazum, ki je v bistvu na škodo delavcev. Ta sporazum hoče sedaj ravnateljstvo uveljaviti na splošno za vse delavce, ne glede na dejstvo, da so take predloge ES že prej odbili. Tudi tokrat pa so izkoriščevalci naleteli na odpor delavstva, ki je prišel do izraza na zborovanju ES, sklicanem v sredo. Pripadniki ES so soglasno sklenili, da bodo v odgovor na manevre ravnateljstva, naslednji dan zopet stavkali eno uro.

Tako je ogromna večina delavcev kompleksov CRDA stavkala v tem tednu dvakrat in sicer v ponedeljek in četrtek. Pridružili so se v znatnem številu tudi delavci vpisani v DZ ter sindikalno neorganizirani. Veliko število pripadnikov DZ popolnoma odobrava stališče Enotnih Sindikatov.

Druga stavka tega tedna pa je bila istočasno izraz ogorčenega protesta zaradi oblastvene prepovedi dveh sindikalnih zborovanj, ki so jih ES organizirali za ponedeljek in torek prihodnjega tedna. Iz zborovanja, ki je bilo v četrtek so poslali delavci oster protest conskemu predsedstvu z zahtevo, da ukine nedemokratično prepoved predvidenih zborovanj. Ta prepoved predstavlja v bistvu novo grobo kršenje že itak bornih sindikalnih svoboščin in pravice do zdruevanja.

Po 34 dneh težke in odločne borbe so se delavke v konopljarni v ponedeljek zmagoslavno vrnile na delo. S svojo enotnostjo in odločnostjo so prisilile ravnateljstvo tovarne, da je končno sprejelo njihove zadnje predloge. Kot zahtevano, bodo prejele delavke, nameščene na 4 statvah potrebno pomoč. Razen tega se jim prizna stalna proizvodna nagrada. Tehnična komisija pa bo pregledala delovne pogoje prizadetih delavk.

Doseženi uspehi so tem večjega pomena, še upoštevamo izredno težke pogoje, v katerih so se morale junaške delavke boriti nad mesec dni.

Kdo se je pobrigal glede kamnoloma

Kamnolom v Boljuncu povzroča v vasi mnogo nevšečnosti. Med te spada predvsem neprestano ropotanje svedrov in mlina za kamenje, nato obilica prahu, katerega oblaki se dan za dnem valijo po vasi, in končno vsakodnevne eksplozije, ki čestokrat predstavljajo pravo nevarnost za ljudi in za živino in ki od časa do časa povzročajo več ali manj občutno škodo na strehah hiš in na vrtovih.

Leta 1950, je potekla stara pogodba s podjetjem SALEC. Ob tej priliki je občinska uprava pogodbo obnovila ter vanjo dodala nekatere pogoje, ki jih stara pogodba ni vsebovala.

Nove postavke predvidevajo, da mora podjetje SALEC preprečiti nadaljnje ropotanje in dviganje prahu, kar se da z lahkoto odpraviti z novimi modernimi stroji. Prav tako je podjetje dolžno zaščititi ljudi, živino, poslopja in vrtove pred minami, oz. eksplozijami.

Toda teh postavk se podjetje SALEC noče držati, dasiravno tako določa besedilo pogodbe. Zato je občinska uprava v zvezi s tem že večkrat intervenirala bodisi pri vodstvu podjetja, kakor tudi pri drugih merodajnih oblasteh. Župan, tov. Lovriha je pred kratkim osebno ponovno interveniral in v ponedeljek je prišel v Oolino višji inšpektor z namenom, da se podvzamejo resnejši koraki.

Torej občina je storila vse, kar je bilo v njeni moči. Ce vas še ni zaščitena pred nevarnostjo in pred nadležnim prahom, je to pripisati višjim oblastem, ki se za zadevo doslej niso resno zavzele.

«Primorski dnevnik» je pred časom pisal o tem, da se občina ne briga za zaščito Boljunca in da ji kratkomalo ni mar za tamkajšnje razmere. Ta potvarjalec dejstev je vedel celo povedati o neki titovski resoluciji, ki naj bi jo številni vaščani podpisali. Seveda je vse to le gola laž. Spodnja lastnoročno podpisana izjava osebe, ki je nabirala podpise za resolucijo, s katero Boljunčani zahtevajo odstranitev že omenjenih neprijetnosti v vasi, nam najbolj zgovorno razgalja vso njihovo laž.

Podpisani OTA JOSIP iz Boljunca št. 200 potrjujem, da sem nabiral podpise pri boljunških družinah zaradi neznosnega stanja, ki ga povroča vaški kamnolom, po predhodnem sporazumu z dolinskim županom, v korist Boljunčanov in brez nobene politične špekulacije.

Dolina, 23. 5. 1952.

OTA JOSIP

Odvetniki Singmana Rheeja

Izdajalec spada v posebno kategorijo ljudi. Že zaradi svojega izdajalskega bistva se je skregal s pametjo, častjo, samoponosom in premočrtnostjo. On ne ve več, kaj je človeško dostojanstvo, ki razlikuje slabo od dobrega, moralo od podlosti, poštenost od nepoštenosti. On ne more več razumeti, da vsak človek v kateri koli deželi in katerem koli delu sveta, v džungli ali pa v milijonskih mestih zna instinktivno razločevati spodobnost od nespodobnosti.

To je primer titovcev. Vsak dan se lahko prepričamo o tem, če beremo njihove časopise, če prisluhemo njihovim izjavam, če pregledamo njih dejanja. S svojim smradom okužujejo zrak. Zato pa je treba imeti jeklen želodec in jeklene živce, da se lahko prenašajo njihovi nesramni izbruhi.

V tem poslednjem času so titovci prekosili svoje ameriške učitelje, ker nočejo, da bi kdar koli dvomil o njih.

Zato so «boljši» Amerikanci od samih Amerikancev. To je prišlo prav posebno do izraza te dni ob 2. obletnici napada na Korejo, ko se iz dneva v dan stopnjujejo vesti o gangstrskem početju Amerikancev v tej deželi, v taborišču Kožedo, o pospešenih pripravah za novo vojno z vključitvijo Nemčije in Japonske v «atlantski» sistem, z že sklenjenim vojaškim paktom med Turčijo, Jugoslavijo in Grčijo, s stalnimi atomskimi grožnjami itd. Ob tej obletnici so titovci brez nobenega sramu, kot se «šika» izdajalcem, ponovili vse laži Amerikancev o «napadu» Severne Koreje na «miroljubno» Singmanrijevo Južno Korejo. In da bi mogli razbremeniti ameriške gospodarje obtožujejo Sovjetsko zvezo zločinov, ki jih Amerikanci «strokovnjaško» izvršujejo. To je pač metoda falzifikatorjev.

A titovci so pri tem poslu pozabili nekaj povedati: in sicer da so Amerikanci pred II. svetovno vojno «posodili» Nemcem dolarjev za 2000 funtov šterlingov predvojne vrednosti, da skupno z Angleži in Francozi niso mignili niti z mezincem, da bi ustavili Hitlerja, da so mu omogočili zasedbo Porurja, oborožitev, teptanje mirovne pogodbe, intervencijo v Španiji, zasedbo Avstrije, da so se uprli ZSSR, ki je hotela doseči skupen nastop proti Hitlerju, da so napravili vse, da bi božali Hitlerja in ga spravili edino le proti ZSSR, da so onemogočili vojaški pakt med Anglijo, Francijo in Sovjetsko zvezo, ki bi rešil Evropo pred hujšimi posledicami: da so celo po začetku vojne skušali skleniti med Angleži in Hitlerjem mir, kar bi omogočilo skupen napad na ZSSR, da so za časa vojne rovarili proti Sovjetski zvezi, da se niso držali potsdamskih, jaltskih in teheranskih dogovorov, da so spustili vse vojne zločince, da so oborožili Nemčijo in Japonsko, da so sklenili atlantski pakt, ki nasprotuje načelom OZN, da so sprožili vojno na Koreji, da nočejo premirja, da uporabljajo bakteriološko orožje itd. itd.

Na vse to so titovci pozabili, da bi kot pridni izdajalci branili svojega gospodarja. Ta posel pa je zelo nehvaležen, čeprav ga zelo «halevredno» izvršujejo. Ker branijo Amerikance, mislijo, da se tudi sami branijo. Ne razumejo pa, da so tudi Amerikanci taki kot hitlerjevci: ko jim izdajalec ne služi več, ga vržejo v staro šaro ali ga celo spravijo na oni svet, da jim ne dela prevelike sramote.

LJUDSKA PROSVETA

VRTNA VESELICA V DOLINI SHPZ vabi svoja društva naj se v čim večjem številu udeležijo vrtne veselice, ki bo jutri, v nedeljo, 29. t.m. ob 16, uri v Dolini. Pri sporedu sodelujejo pevski zbori: «Marušič» iz Rocola, «Velesila» iz Skednja in «Fr. Prešeren» iz Boljunca.

Kulturna prireditev v PD «Haas» — V soboto, 28. t. m. ob 20. uri bo v PD «Haas» na prostem kulturna prireditev. Gostovalo bo PD «Zvezda» iz Podlonjerja z veseloigro «Idealna tašča», skečem «Dve glušči» in drugimi zabavnimi točkami.

Kulturni večer v Rocolu — V soboto, 28. t.m. ob 20.30 bosta gostovali v Rocolu, v gostilni «Zajc» na prostem, PD «Tomažič» z enodejanko «Dve teti» in PD «Lonjer-Katinara» s pevskim zborom. Ob tej priliki bo spregovoril tudi zastopnik SHPZ. Ker gre ves dobiček v prid gradnje novega kulturnega doma v Rocolu, vabimo vse Rocolce in ostale prijatelje prosvetnega dela, naj se udeleže te kulturne prireditve v čim večjem številu.

Vrtna veselica v Barkovljah — V nedeljo, 29. junija ob 19.30 bo v Barkovljah na prostem pri Rumeni hiši vrtna veselica, kjer bo imela godba Rinaldi svoj koncert.

Občni zbori Prosvetnih društev — Dne 5. julija ob 20. uri bo imelo P. D. «Čebulec» svoj redni letni občni zbor. Ob tej priliki bo gostoval znani oktet s Proseka, ki bo zapel nekaj domačih in umetnih pesmi. Vabimo vse člane, da se udeležijo občnega zbora v polnem številu.

Dne 3. julija ob 20.30 uri bo redni občni zbor P. D. «Ravbar» na Greti. Ker je važno, da se v tem delu našega mesta obnovi in poživi prosvetno delo ter, da pritegnemo k sodelovanju na prosvetnem polju še druge Slovence, vabimo vse člane na udeležbo. Ob tej priliki bo tudi predstavnik SHPZ dal nekaj važnih nasvetov v pogledu kulturnega dela.

Prispevki za SHPZ — Tov. Matiček je daroval za SHPZ 500 lir. Vnetemu ljubitelju slovenske ljudske prosvete se v imenu Glavnega odbora iskreno zahvaljujemo. Posnemajte!

Tov. Gombač je nabral na nabiralno polo štev. 2 za SHPZ 2.500 lir.

Kulturni nastop v Rocolu

V soboto 14. t. m. je bila v P. D. «Marušič» v Rocolu na prostem prisrčna kulturna prireditev, na katero so domačini prihiteli v velikem številu. Nastopila je dramska skupina P. D. «Škamperle» iz Sv. Ivana z igro «Trije snubci», ki jo je režirala tov. Bidovčeva. Oktet s Proseka je s svojim nastopom navdušil poslušalce, ki so svoje odobrenje izkazali z obilnim ploskanjem.

Ostalo bo neizbrisno v zgodovini rocolskega prosvetnega društva lepo dejanje tovarišev iz Sv. Ivana, ki so P. D. iz Rocola darovali od svojih poravnanih potnih stroškov 500 lir za gradnjo kulturnega doma v Rocolu. P. D. «Marušič Franjo» se jim toplo zahvaljuje.

Lepo uspela kulturna prireditev v Sempolaju

V nedeljo, 22 t. m. je bila v Sempolaju na prostem prisrčna kulturna prireditev. Številni poslušalci so z zanimanjem sledili nastopu pevskega zbora Salež-Zgonik-Mali Repen, ki je odpel več narodnih in drugih pesmi. Križani so kar lepo podali trodejanko «Tuji kruh» in s tem dokazali še enkrat zmogljivost naših diletantskih skupin ter želi veliko odobravanje s strani gledalcev.

Prijetno prireditev je oživljala znana in marljiva kriška godba, ki je odigrala več umetnih in drugih komadov.

Za teden dni

Sobota 28. - Atilij
Nedelja 29. - Peter in Pavel
Ponedeljek 30. Adele
Torek 1. julij - Teobald
Sreda 2. - Oton
Četrtek 3. - Irenej
Petek 4. - Urh

ZGODOVINSKI DNEVI:

29. 6. 1586. je umrl v pregnan v Nemčiji prvi slovenski satelj Primož Trubar.
2. 7. 1949. je umrl voditelj garskega delavskega raz G. Dimitrov.
4. 7. 1934. je umrla v Sanvalle zu (Francija) Marija Cu Skladowska, sloveča uče kinja.

RADIO ODDAJ

TRST II.
Val. dol. 306,1

SOBOTA: 13.30 Kulturni ob nik - 19. Pogovor z ženo - 20. venski motivi - 20.30 Glasba i vij - 22.26 Slavni pevci.

NEDELJA: 9. Kmetijska od - 11.30 Oddaja za najmlaj Brenkova: Mačeha in pastor 12.15 Od melodije do melodi 13. Glasba po željah - 16. Kon ljubljanskega pevskega okte 16.20 Beethoven: Koncert št. G-duru op. 58 - 19. Iz filmsk sveta - 20. Koncert tenorista neza Lipuščka - 21. Mendelss Koncert za violino in orkest 22. Izbrana lirika - 22.10 Ve Otello - 1. in 2 dejanje.

PONEDELJEK: 13.30 Kult obzornik - 18.15 Bartok: Viol koncert - 19. Mamica prip duje - 19.15 Bizet: Patrie, u tura - 20. Koncert pianistinje ce Sancinove - 20.20 Cajkov Dal capricio italiano - 21. Knji nost in umetnost - 22. Ve Otello - 3. in 4. dejanje.

TOREK: 13. Glasba po želj 18.15 Dvorak: Koncert za čel orkester - 19. Kraji in lju Titangel, domovina kralja A rja - 20.30 Aktualnosti: Ruska ša - 21. Dram. povest: B Kresna noč - 22. Beethoven: S fonija št. 3 - Heroična.

SREDA: 13.30 Kulturni ob nik - 18.15 Bruch: Koncert št. G-molu - 19. Zdravniški ve 20. Koncert sopranistke Otte dine - 21. Koncert vokalnega k teta veselih bratcev - 22. M delssohn: Simfonija št. 5.

CETRTEK: 13.Slovenske na ne igra šramel kvintet, vmes moški duet - 13.30 Mozart: K cert za fagot in orkester - Koncert violinista Karla San - 20.30 Okno v svet - 21. Rad oder: Achard Marcel: Srečav na Trinidadu.

PETEK: 13. Glasba po želj 18.15 Strauss R.: Junakovo vljenje - sinf. pesn. - 19. Ose sti in usode naših dni - 20.30 žaški kulturni razgledi.

ZAHVALA — Družina Sirk iz Križa se ob izgubi dragega Josipa Sirka najtopleje zahvaljuje domači godbi ter pevskemu zboru, kakor tudi izreka zahvalo vsem, ki so ji na kateri koli način izrazili svoje soalje.

SOŽALJE — Sekcija KP iz Skednja izreka družini Hrovat iskreno sožalje ob težki izgubi dragega Ivana. Sožalju se pridružuje uredniški koletiv «Dela».

V nedeljo 6. julija bo v Akvileji velik

mladinski festival miru

Manifestaciji bodo prisostvovale tudi mladinske delegacije iz Avstrije in Francije.

Bogat spored vsebuje športne tekme, obisk muzejev, godbeni in glasbeni koncert, balete, slikarsko razstavo mladih umetnikov iz Furlanije. Zvečer bodo predstava masovnega gledališča, umetni ognji in ples za mladino in starejše.

Vpisovanja za izlet v Akvilejo sprejemajo: Z. K. M. (Dom pristaniških delavcev, IV. nadstr.), Z. D. T. V. (ul. Canova 25, II.) ter sekcijski komiteji Z. K. M. in K. P. Odhod ob 6.30 zjutraj izpred Doma pristaniških delavcev. Vožnja s kamjoni, ki bodo udobno opremljeni stane 400 lir. Za vse informacije telefonirati na št. 53-33.

Šolske prireditve

Slovenska osnovna šola Rojanu vabi na zaključno sko prireditev, ki bo v so 28. t. m. ob 20. uri v šol prostorih. Na sporedu je «Kresni večer» v 6. slikah M. Glebočnika. Vabljeni predvsem starši šoloobve otrok.

Slovenska osnovna šola Križu priredi v ponedeljek t. m. ob 16 uri za otroke 20.30 pa za odrasle v dvo vaškega župnišča šolsko reditev s pestrim spored pesmimi in recitacijami. reditev zaključi trodeja «Bedak Pavlek».

Ameriški podganarji

Kakor najavlja slovensko italijansko titovsko časopisje jutri v Križu veselica, ki jo navidezno organizira titopen tistična mladina. V resnici p vsa stvar izrecno maslo tito stov, ki so se hoteli tokrat kriti s preluknjanim klobu «indipendentizma». Ni dvom se bodo znašli v tej druščini klicnih hlapcev dolarja in rja prav vsi, od titovcev in hovih indipendentističnih p skov pa do liparjev in klerik Križani se upravičeno sprašu kaj sploh iščejo ti ameriški ganarji v tej zavedni slov proletarski vasi. Oboževalci manove «demokracije», pet generala-kuge in nevreten «Viva la e po' bon» nimajo morejo imeti nič skupnega stenim prebivalstvom Križa.

Odgovorni urednik
RUDOLF BLAŽIČ (Biagi
Založništvo «DELA»
Tiska tip. Adriatica, Rismond
Dovoljenje AIS

Samo od 30. junij
do 12. julija
ob priliki
IV. mednarodnega velesejm
nudi trgovina
A. PERTO
ulica Ginnastica, 22 - telef. 95-9
kompletne zavoje
moških podlog (10 koso
po izredni ceni
990 lir in po 1.200 li
Obiščite nas na
velesejmu,
v stojnici 62